

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

VYUŽITÍ HISTORIE KARLOVARSKÉHO KRAJE VE VÝUCE

VLASTIVĚDY NA 1. STUPNI

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Dominika Malčánková

Učitelství pro 1.stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Eva Mušková

Konzultant: Mgr. Iva Pleskačová

Plzeň, 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně s
použitím uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, 22. dubna 2013

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji konzultantce práce Mgr. Ivě Pleskačové za výborné vedení, spolupráci a odbornou pomoc, kterou mi poskytla při vypracování mé diplomové práce.

OBSAH:

1	ÚVOD.....	6
2	VLASTIVĚDA VE VÝUCE NA 1. STUPNI ZŠ.....	7
2.1	POJETÍ PŘEDMĚTU METODIKA VLASTIVĚDY.....	7
2.2	STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE POJETÍ VLASTIVĚDY.....	7
2.3	SOUČASNÉ POJETÍ PŘEDMĚTU VLASTIVĚDA V RÁMCI RVP.....	8
2.4	VZDĚLÁVACÍ OBLAST ČLOVĚK A JEHO SVĚT.....	9
3	ORGANIZAČNÍ FORMY A VYUČOVACÍ METODY VE VÝUCE VLASTIVĚDY.....	10
3.1	ORGANIZAČNÍ FORMY.....	10
3.1.1	Vyučovací hodina.....	10
3.1.2	Individuální výuka.....	11
3.1.3	Hromadná výuka.....	12
3.1.4	Skupinová a kooperativní výuka.....	13
3.1.5	Exkurze.....	14
3.2	VYUČOVACÍ METODY.....	14
3.2.1	Metody slovní.....	14
3.2.2	Metody praktické.....	17
3.2.3	Metody demonstrační.....	17
3.2.4	Metody diagnostické.....	17
3.2.5	Didaktické hry.....	18
4	CHARAKTERISTIKA KARLOVARSKÉHO KRAJE.....	20
4.1	POLOHA KRAJE.....	20
4.2	PŘÍRODNÍ PODMÍNKY KRAJE.....	20
4.3	OBYVATELSTVO.....	21
5	VÝZNAMNÁ MĚSTA KRAJE A JEJICH HISTORIE.....	22
5.1	KARLOVY VARY.....	22
5.2	SOKOLOV A CHEB.....	23
5.3	LOKET A BEČOV NAD TEPLOU.....	24
5.4	MARIÁNSKÉ A FRANTIŠKOVY LÁZNĚ.....	26
6	VÝZNAMNÉ KULTURNÍ A HISTORICKÉ PAMÁTKY.....	27
6.1	HRADY A ZÁMKY.....	27
6.2	KOSTELY A KLÁŠTERY.....	32
6.3	DALŠÍ VÝZNAMNÉ PAMÁTKY.....	33
6.4	OSOBNOSTI KRAJE.....	36
6.5	POVĚSTI KARLOVARSKA.....	37
7	REGIONÁLNÍ PRVKY VE VÝUCE VLASTIVĚDY.....	40
7.1	PŘÍKLAD ZAČLENĚNÍ REGIONÁLNÍCH PRVKŮ VE VÝUCE.....	40
7.2	VLASTIVĚDNÁ VYCHÁZKA.....	45
7.3	EXKURZE – CESTA HISTORIÍ ZÁMKU BEČOV.....	48
7.4	EXKURZE – MĚSTO SKLA A LIKÉRU.....	50
7.5	PROJEKT.....	52
8	ZÁVĚR.....	54
9	SUMMARY.....	55
10	SEZNAM LITERATURY.....	56
11	SEZNAM PŘÍLOH.....	I
12	PŘÍLOHY.....	II

1 ÚVOD

„Kdo nezná svou otčinu, nemá měřítko pro země cizí.“

Johann Wolfgang Goethe

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala historii Karlovarska, a to hned z několika důvodů. V Karlových Varech jsem se narodila a žiji zde celý svůj život. Je to oblast, která je mi velmi blízká, neboť zde mám svou rodinu a většinu svých přátel. Je to můj domov.

I přesto, že zde žiji celou dobu, nachází se zde mnoho míst, o jejichž existenci nemám vůbec ponětí, nebo je mi jejich historie a význam jen velmi málo znám, což není zrovna chvályhodné.

Jak praví úvodní citát významného literáta Johanna Wolfganga Goethe, každý by měl znát zem, kraj, město, ve kterém vyrůstal. I další velikán Jan Amos Komenský zastával názor, že by se měl člověk učit od nejbližšího ke vzdálenému, tudíž potvrzuje citovaná slova.

Cílem této práce je shromáždit informace o Karlovarském kraji, jeho přírodním a především historickém a kulturním bohatství. Zaměřuji se na významná města, jejich historické milníky a kulturní památky, které by měli znát nejen místní lidé, ale především již děti školního věku.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretickou část tvoří pět kapitol, které jsou zaměřeny na vlastivědu jako vyučovaný předmět, metody a formy ve výuce využívané. Následují kapitoly o historii kraje, které jsou klíčové pro tuto práci.

Praktická část se pak zaměřuje na využití regionální historie ve výuce na prvním stupni základní školy. Obsahuje náměty na pojetí výuky regionálního učiva v rámci předmětu vlastivěda a to nejen v rámci běžné výuky ve třídě, ale například i formou exkurze.

Doufám, že tato práce obohatí nejen mě, ale i ostatní, a to především učitele v jejich praxi a žáky základních škol v našem kraji.

2 VLASTIVĚDA VE VÝUCE NA 1. STUPNI ZŠ

V této kapitole se zaměřím na pojetí samotného předmětu a jeho didaktiky. Věnovat se budu též historii vlastivědného vyučování v rámci stručného přehledu dějin. Závěrečné kapitoly jsou věnovány současnému pojetí vlastivědy v Rámcovém vzdělávacím programu a konkrétně vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, v rámci které se vlastivěda vyučuje.

2.1 POJETÍ PŘEDMĚTU METODIKA VLASTIVĚDY

Metodika, jiným názvem též didaktika, je „*pedagogická disciplína, teorie vyučování. Jejím předmětem se staly cíle, obsah, metody a organizační formy ve vyučování.*“¹

Metodika vlastivědy se tedy zabývá cíli, obsahem, metodami a organizačními formami vhodnými pro realizaci výuky vlastivědy. Touto problematikou se zabývají jedny z dalších kapitol.

2.2 STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE POJETÍ VLASTIVĚDY

I když se to může zdát zvláštní, vlastivěda je stará jako lidstvo samo. Již v prvobytně pospolné společnosti bylo důležité znát své okolí a orientovat se v něm, stejně tak bylo nezbytné porozumět přírodě a jevům v ní vzniklých.

Samozřejmě neexistovala vlastivěda, jak ji známe dnes, ale byla součástí tzv. věcného učení. Některé z myšlenek se rozvinuly v době antického Řecka a Říma, jehož myslitelé- např. Sokrates- položili základy některým metodám.

Za dob Jana Amose Komenského je vlastivěda součástí výuky mateřského jazyka. Právě Komenského metoda názornosti je pro vlastivědu velmi přínosná, stejně tak jeho pedagogické zásady, které využíváme dodnes i v ostatních předmětech. V době reformy za vlády Marie Terezie se díky iniciativě některých učitelů dostává žákům nejen elementárního učení (čtení, psaní, počítání a náboženství) v rámci triviálních škol, ale zařazují i učivo vlastivědného charakteru.

V první polovině dvacátého století se objevují různá pojetí vyučování od různých autorů. Důležitým mezníkem je rok 1915, neboť se poprvé objevuje pojem „vlastivěda“. Nejvýznamnější osobností této doby je Norbert Černý, který se

---

¹ PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8, s. 44.

ve 30. letech 20. Století zabýval revidováním učebnic a učebních osnov předmětu vlastivěda. Při porovnávání osnov z roku 1885, 1948, 1953 a 1960 zjistil mnoho nedostatků a to především v množství učiva, které je po žácích požadováno.

V 50. letech vlastivěda v podstatě neexistovala. Do 3. a 4. ročníku základních škol bylo zařazeno opět „věcné učení“. Důležitým rokem je rok 1989, a to nejen z hlediska vyučování vlastivědy, ale dějin celého národa.

Jak můžeme z tohoto stručného přehledu dějin pojetí vlastivědného vyučování vyzorovat, je vlastivěda součástí společnosti již po mnohá století, ne vždy jí však bylo přikládáno takové důležitosti ve výuce, aby mohla existovat jako samostatný předmět.²

2.3 SOUČASNÉ POJETÍ PŘEDMĚTU VLASTIVĚDA V RÁMCI RVP

Rámcový vzdělávací program (RVP) je závazný dokument pro realizaci vzdělávání různých stupňů. Pro tuto práci je důležitý Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Každá škola si pak tvoří Školní vzdělávací program (ŠVP), který je vytvářen s ohledem na požadavky RVP. Stejně jako dřívější osnovy, tak i vzdělávání podle RVP má své cíle, které jsou:

- *umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení*
- *podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů*
- *vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci*
- *rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých*
- *připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti*
- *vytvářet u žáků projevovali pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i přírodě*

---

² VAVRDOVÁ, Alena, PhD. *Kapitoly z didaktiky vlastivědy*. Olomouc. 2003. ISBN 80-244-0767-1, s. 7-14.

- *učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně zodpovědný*
- *vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi*
- *pomáhám žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.³*

Cílem vzdělávání podle RVP je tedy vychovat sebevědomého člověka, který dokáže projevit svůj názor založený na získaných vědomostech a dovednostech s ohledem na názor ostatních, který respektuje.

Vědomosti z předmětu vlastivěda, který se však v RVP neobjevuje, jsou začleněny do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, které se věnuje následující kapitola. Učivo je rozděleno na část zeměpisnou a historickou.

2.4 VZDĚLÁVACÍ OBLAST ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Člověk a jeho svět je jedinou vzdělávací oblastí, která je určena výhradně pro 1. stupeň základní školy. Tato vzdělávací oblast je rozdělena na pět tematických celků- Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví. Vlastivědného učení se týkají témata dvě, a to Lidé a čas a Místo, kde žijeme, které zahrnuje převážně zeměpisnou část vlastivědy. Soustřeďuje se zde učivo o místě bydliště, orientaci v něm pomocí práce s plánem města a mapy. Svůj kraj tak žáci poznávají z hlediska přírodního, historického a politického.

Tematický celek Lidé a čas pak zahrnuje učivo z hlediska časových údajů, kdy se děti učí chápat pojem čas jako takový, minulost, přítomnost. Významnou část učiva tvoří regionální historie, pomocí níž se žáci seznamují s významnými historickými událostmi v jejich nejbližším okolí, významnými kulturními památkami a důležitými osobnostmi.

Každý celek je rozdělen na dvě období, v nichž jsou zahrnuty očekávané výstupy, tedy vědomosti a dovednosti, které by měl žák v procesu učení z daného tématu získat.⁴

---

³ RVP ZV, část C, s. 12 - 13.

⁴ Tamtéž, s. 35 - 40.

3 ORGANIZAČNÍ FORMY A VYUČOVACÍ METODY VE VÝUCE VLASTIVĚDY

Následující kapitoly se věnují organizaci výuky, která je velmi důležitá. Výběr správné organizační formy vyučování a vyučovacích metod v něm obsažených ovlivňuje cestu k dosažení edukačního cíle. Důležitá je i pro motivaci žáků a učitele. Volba vhodné metody může žákům pomoci v procesu učení, učitelé ve snaze tento proces žákům zprostředkovat. Formy i metody výuky by měly být vhodně voleny s ohledem na mnohé faktory- zkušenost učitele, věk a vyspělost žáků, technické zázemí školy/třídy. Proto je třeba se s danými možnostmi seznámit.

3.1 ORGANIZAČNÍ FORMY

Organizační formy chápeme jako „*způsob uspořádání činností učitele a žáků v čase a prostoru*“.⁵

Organizace výuky se v historii měnila stejně jako celkové pojetí školního vzdělávání. Zatímco ve středověku bylo většinou vzdělávání zprostředkováno individuálně, v 17. století se Jan Amos Komenský zasloužil o výuku žáků ve třídách, které byly tvořeny žáky stejného věku. Jednalo se tedy o základ hromadné výuky. Ne vždy byl tento typ výuky ku prospěchu žáků, proto se na počátku 20. století objevila kritika tohoto způsobu výuky. S dalším vývojem školství a objevem nových pojetí výuky vznikaly i nové organizační formy výuky, které rozebírají následující kapitoly.

Volba vyučovací formy závisí na:

- *cíli učitelovy práce*
- *charakteru látky*
- *připravenosti a specifických potřebách žáků i jejich individuálních zvláštnostech*
- *možnostech školy*⁶

3.1.1 VYUČOVACÍ HODINA

Hodina základního typu patří mezi nejčastější organizační formy výuky. Jedná se o časově ohraničenou jednotku, kdy učitel pracuje se žáky různými styly vyučování.

---

⁵ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J.. *Pedagogický slovník*, s. 148.

⁶ SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*.2.vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7, s. 219 - 220.

Struktura hodin je koncipována dle rozvrhu, jednotlivé vyučovací jednotky se pak řídí tematickým plánem pro dané období. Podle probíraného učiva můžeme hodiny rozlišit na:

- „*hodiny motivační*
- *hodiny osvojování nových vědomostí a dovedností*
- *hodiny opakovací a procvičovací*
- *hodiny používání vědomostí a dovedností v praktických činnostech*
- *hodiny zkoušení a hodnocení osvojených vědomostí a dovedností*
- *hodiny smíšené*⁷

Všechny tyto typy hodin mají určité fáze, které je nutno dodržovat pro systematickosti procesu učení. Jsou to fáze:

- motivační
- expoziční
- opakovací
- kontrolní⁸

3.1.2 INDIVIDUÁLNÍ VÝUKA

Pokud mluvíme o individuální výuce, jedná se o „*výuku jednoho žáka jedním učitelem*“.⁹

Individuální výuku můžeme tedy charakterizovat jako spolupráci učitele s konkrétním žákem, který pracuje samostatně a žádným způsobem nespolupracuje s ostatními. Tento typ výuky je znám jako jeden z nejstarších, a to již od dob starověku. V současnosti je tato forma využívána především v umělecké oblasti nebo výuce cizích jazyků v rámci jazykových škol. I když proces učení probíhá při tomto stylu výuky velmi intenzivně, není moc často v běžných školách využívána, neboť se snižuje produktivita práce učitele.¹⁰

---

⁷ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 221 - 223.

⁸ *Tamtéž*. s. 221 - 223.

⁹ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 83.

¹⁰ KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto, a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X, s. 294 - 295.

3.1.3 HROMADNÁ VÝUKA

Jednou z mnoha organizačních forem, která má nezastupitelné místo ve vyučování, je hromadná výuka.¹¹

Počátky hromadného vyučování sahají do doby Jana Amose Komenského, který se o zavedení této formy zasloužil. V současné době probíhá hromadná výuka v rámci školních tříd, kde jsou žáci stejného věku a učitel soustřeďuje pozornost během vyučování na celou tuto skupinu dětí, které vykonávají všechny tutéž aktivitu.

Tomuto způsobu výuky je přizpůsobeno i uspořádání třídy, kde jsou většinou lavice řazeny v řadách za sebou, v čemž shledáváme podobnost s uspořádáním kostelních lavic.

Hromadná výuka probíhá v rámci vyučovacích hodin, z nichž má každá 45 minut. Během této jednotky má učitel několik důležitých úkolů:

- *„vytváří podmínky pro učení žáků*
- *seznamuje žáky s novým učivem*
- *reguluje učební činnost žáků tak, aby si učivo upevnili a prohloubili*
- *zajišťuje zpětnou vazbu pro sebe a žáky“¹²*

Důležitá je i volba typu hodiny dle probíraného učiva a dodržování fází jednotlivých vyučovacích jednotek. Efektivita hromadné výuky je poměrně vysoká, její předností je především učitelova aktivita a malé náklady na realizaci. Samozřejmě se objevuje i kritika této formy, což je převážně pasivita žáků. K dosažení lepšího výsledku v procesu učení je vhodné zařazovat i jinou organizaci vyučování a žáky vhodně motivovat.¹³

---

¹¹ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 221.

¹² KALHOUS, Z.; OBST, O. a kol. *Školní didaktika*, s. 295 - 298.

¹³ *Tamtéž*, s. 295 - 298.

3.1.4 SKUPINOVÁ A KOOPERATIVNÍ VÝUKA

„Skupinové vyučování je organizační forma výuky, v níž žáci pracují ve skupinách vytvořených podle různých kritérií, např. obtížnosti úkolu, charakteru činnosti, výkonu nebo učebního tempa žáků.“¹⁴

Skupinové vyučování je využíváno především při problémových úkolech. Oproti frontální výuce má mnoho výhod, a to především v interakci mezi učitelem a žákem a jednotlivými žáky v rámci skupin. Tyto skupiny mohou být utvářeny plánovitě, dle rozhodnutí učitele, který vybírá žáky do skupin dle určitých kritérií, nebo mohou vznikat spontánně, v rámci řešení nějakého úkolu.¹⁵

Velkým pozitivem skupinové výuky je fakt, že v rámci skupiny se do práce zapojují i méně průbojní žáci, kteří např. při frontální výuce nejsou tolik aktivní. Zároveň se žáci mezi sebou učí toleranci, kompromisu, spolupráci, komunikaci.

Co se týče role učitele v procesu skupinového vyučování, je velmi důležitá jeho příprava. Učitel i žáci by si měli na tuto formu práce zvyknout. Pro usměrňování skupinové práce možno vyčlenit tři základní fáze pro realizaci tohoto typu vyučování, a to:

1. *„formulace otázky, úkolu nebo problému“*
2. *„činnosti žáků přímo ve skupině“*
3. *„výsledky práce skupin“¹⁶*

Důležitým článkem těchto tří kroků je evaluace, neboli zhodnocení žáků, které většinou probíhá formou slovního hodnocení. Hodnotíme jak celou skupinu, tak i jednotlivé členy a jejich zvládnutí úkolu.¹⁷

Základy kooperativní výuky položil již Jan Amos Komenský, který zastával názor, že tento typ výuky je přínosný jak pro ty, kteří vyučují, tak pro ty, kteří jsou vyučováni. Tento koncept se začal významně rozvíjet ve dvacátém století s rozvojem reformních směrů v pedagogice.

---

¹⁴ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 215.

¹⁵ KALHOUS, Z.; OBST, O. a kol. *Školní didaktika*, s. 303.

¹⁶ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 224 - 227.

¹⁷ *Tamtéž*, s. 224 - 227.

Charakteristickým znakem kooperace je vzájemná pozitivní závislost, což chápeme jako závislost jedince na skupině a zároveň závislost skupiny na práci jedince. Toto kritérium odlišuje kooperativní vyučování od skupinové výuky.¹⁸

3.1.5 EXKURZE

„Exkurze je jedna z organizačních forem výuky, která se realizuje v mimoškolním prostředí.“¹⁹ Její hlavní výhodou je názornost, kdy děti vidí probíranou látku na vlastní oči. Ve vlastivědě je exkurzí nejčastěji návštěva historických památek. Zaměření exkurze může být jednooborové (vlastivědná), nebo může být komplexní (zahrnuje více předmětů).

Úspěšnost a účinnost této organizační formy závisí na jejím provedení, především pak na důkladné přípravě učitele, která by měla probíhat v následujících krocích:

1. „Přípravná fáze, kdy si učitel ujasní cíl a úkoly exkurze a s místem se důkladně seznámí z dostupných zdrojů.“
2. „vlastní provedení exkurze“
3. „Zhodnocení a využití exkurze bývá obvykle realizována již ve třídě.“²⁰

3.2 VYUČOVACÍ METODY

3.2.1 METODY SLOVNÍ

Metody slovní patří mezi klasické výukové metody, které jsou součástí tradičního pojetí vyučování. Slovní metody můžeme rozdělit do podskupin, a to na metody monologické, dialogické a metody práce s textem. Tyto podskupiny pak zahrnují hned několik metod, z nichž si přiblížíme ty nejběžnější.²¹

Metody monologické

---

¹⁸ ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4100-0.

¹⁹ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 233.

²⁰ *Tamtéž*, s. 233.

²¹ ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody*, s. 40 - 41.

Jak již název vypovídá, jedná se o metody, kdy učitel různým způsobem vykládá látku. Do této skupiny patří vyprávění, vysvětlování, výklad a přednáška.

Vyprávění je jedna z metod, která je využívána pro motivaci žáků, a to především těch mladšího školního věku. „*Jeho charakteristickými rysy jsou konkrétnost, epičnost, živost, bohatost představ.*“²² Tuto metodu využíváme především u posloupnosti daného jevu, kdy na konkrétním příkladu vyvozujeme obecné znaky.²³

Jedním z rysů vyprávění je tedy emocionálnost, již podpoří využití uměleckých prostředků, které zvýrazní barvitost vyprávění učitele a zaujmou pozornost žáků.²⁴

Další metodou monologickou je vysvětlování, které stejně jako vyprávění využívá vyvozování obecných skutečností z konkrétní situace nebo naopak z obecně platného vyvozuje konkrétní. Tyto postupy pak vedou k objasnění souvislostí, kdy si žáci pomocí učitelova výkladu tvoří ucelené vědomosti. Důležitá je technika vysvětlování, kdy učitel volí vhodné tempo, složitost projevu, snaží se uvádět příklady žákům známé.²⁵

Nejčastější metodou, která se též řadí k metodám slovním monologickým, je výklad. Stejně jako u vysvětlování, které můžeme považovat s vyprávěním za modifikaci výkladu, je důležitá pro jeho efektivitu srozumitelnost projevu. Účinnost spočívá také v dodržování pedagogických zásad, jako například postup od známého k neznámému, tedy přibližovat dětem daný jev na situacích, které mohly samy zažít. Významným prvkem je také struktura výkladu:

1. seznámení se základními pojmy
2. vysvětlení
3. praktické příklady
4. doplnění

Výhodu výkladu shledáváme v předání ucelených poznatků žákům, velkým negativem je však pasivnost žáků, kteří pouze přijímají informace.

---

²² SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 188.

²³ *Tamtéž*, s. 188.

²⁴ ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody*, s. 42.

²⁵ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 188 - 189.

Za typ výkladu můžeme považovat přednášku, která je ovšem příliš náročnou metodou, než abychom ji využívali na základní škole.²⁶

Metody dialogické

Do této skupiny metod řadíme metodu rozhovoru, dialog a diskuzi, tedy takové metody, při nichž se účastní dvě strany- učitel a žák, mezi nimiž dochází k výměně názorů.²⁷

Rozhovor patří k nejstarším didaktickým metodám, které využíval již například Sokrates v období starověku, po němž je i pojmenován druh rozhovoru- „Sokratovský“.²⁸

Podstatou rozhovoru je tedy aktivita učitele i žáků, kdy dochází k výměně myšlenek pomocí otázek a odpovědí, a to v různých rovinách. Rozhovor může být veden mezi učitelem a jedním nebo více žáky, nebo mezi žáky navzájem. Požadavkem na úspěšný rozhovor je aktivita všech zúčastněných, kterým vyhovuje téma rozhovoru, který probíhá v příjemné a důvěrné atmosféře, a na něž dokáží odpovídat pomocí obsahově bohatých odpovědí.

Podobným způsobem probíhá i diskuse, která však klade předpoklad, že osoby diskutující na dané téma mají o tomto tématu přehled, orientující se v pojmech k němu vztahujících.²⁹

Nepostradatelnou dialogickou metodou je dialog, který je však v našich školních podmínkách zřídka využíván. Jde vlastně o výměnu argumentů o daném problému, který by měl být pro žáky zajímavý, a pomocí dialogu by se měl rozvíjet a dospět k jeho objasnění.³⁰

Metody práce s textem

Tento způsob výuky můžeme také specifikovat jako práci s učebnicí a knihou. Pomocí těchto prostředků dochází k získávání nových vědomostí a jejich upevnování. Předpokladem pro zvládnutí je čtenářská gramotnost žáků, tedy jejich schopnost porozumět čtenému slovu a s těmito poznatky dále pracovat.

---

²⁶ ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody*, s. 43 - 45.

²⁷ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 186.

²⁸ ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody*, s. 47.

²⁹ KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*, s. 321.

³⁰ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 191.

Vztaženo k vlastivědě je také dobré využívat specifických textových pomůcek, jako například mapy, plánky či tabulky, s nimiž by se žáci měli naučit pracovat. Využívání textových materiálů je důležitou součástí všech předmětů, kdy by se postupem času měli žáci naučit s těmito pomůckami pracovat samostatně a využívat informace v nich obsažené co nejvíce.³¹

3.2.2 METODY PRAKTICKÉ

Jak již napovídá, jedná se o metody, při nichž si žáci sami zkoušejí určité činnosti, jsou tedy plně aktivní. Mezi tyto metody zařazujeme především laboratorní činnosti, které však nejsou ve vlastivědě příliš využívány.³²

3.2.3 METODY DEMONSTRAČNÍ

Základem těchto metod je názornost, kterou podporoval J. A. Komenský. Je jí výhodou je působení na více smyslů, což prohlubuje prožitek a žáci si snadněji látku osvojí.³³

„Mezi demonstrační metody řadíme:

- *pozorování předmětů a jevů,*
- *předvádění předmětů, činností, pokusů, modelů,*
- *demonstrací statických obrazů,*
- *projekci statickou i dynamickou*“³⁴

Stejně jako u ostatních metod, i u demonstračních je třeba dodržovat pedagogické zásady.³⁵

3.2.4 METODY DIAGNOSTICKÉ

Hlavní využití těchto metod je hodnocení, tedy interpretace výsledků práce žáků za určitou činnost či časové období. Hodnocení, aby plnilo své funkce, musí

---

³¹ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 194 - 195.

³² ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody*, s. 53.

³³ *Tamtéž*, s. 49.

³⁴ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 195.

³⁵ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 195 - 196.

splňovat určitá kritéria. Pomocí hodnocení se nestanovuje cíl, nýbrž dochází k jakési kontrole, zda byly cíle úspěšně naplněny.

Kvalitní hodnocení pak umožňuje pozitivní rozvoj žáka a plní následující:

- „*korigovat nesprávné výsledky učení,*
- *vyrovnávat nedostatky při osvojování kurikula,*
- *potvrzovat úspěšné kroky v učení,*
- *plánovat další kroky v učení,*
- *vytvářet přiměřenou motivaci,*
- *ovlivňovat podmínky prostředí, aby podporovaly úspěšné učení*“³⁶

Diagnostické metody tedy slouží k hodnocení žáků a mají informační charakter nejen pro žáky, kteří vědí, v čem vynikají nebo naopak, ale i pro učitele a rodiče, kteří mohou sledovat žákův pokrok. Nabízejí se samozřejmě různé způsoby hodnocení- klasifikace, tedy tradiční hodnocení známkou, která toho žákovi příliš nenapoví o jeho plusech a mínusech, a potom hodnocení slovní, které podrobně popisuje žákovi vědomosti a dovednosti, je také mnohem náročnější a klade vysoké požadavky na schopnosti učitele.³⁷

3.2.5 DIDAKTICKÉ HRY

Didaktickou hru můžeme chápat jako inovativní metodu vyučování, kdy se žáci seznamují s nějakým problémem pomocí herní situace. Jelikož je hra přirozenou součástí života dítěte již od raného dětství, je pro ně velmi zajímavou a motivující činností, během které se nejen učí novému, ale zároveň si přibližují situace z běžného života, během nichž se učí dodržovat pravidla, toleranci, přirozené soutěživosti.³⁸

Úskalím těchto aktivit je pak přílišná rivalita mezi žáky, která by měla být učitelem korigována.³⁹

---

³⁶ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 209.

³⁷ *Tamtéž*, s. 209 - 210.

³⁸ KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*, s. 323 - 324.

³⁹ SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 199 - 200.

Didaktické hry kladou vysoké nároky na učitelovu připravenost. Je nutno promyslet pravidla, která musí učitel velmi dobře znát, aby je mohl srozumitelně předat žákům, a důležitá je i materiální vybavenost.⁴⁰

Hry můžeme dělit dle různých hledisek. Jednou z možností dělení didaktických her je z časového hlediska, kdy dělíme hry na krátkodobé a dlouhodobé. Další možné dělení je dle místa konání, činností nebo hodnocení didaktických her.⁴¹

---

⁴⁰ KALHOUS, Z.; OBST, O. *Školní didaktika*, s. 324.

⁴¹ ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody*, s. 76.

4 CHARAKTERISTIKA KARLOVARSKÉHO KRAJE

V následujících podkapitolách se zaměřuji na obecné informace o poloze kraje v rámci České republiky, na jeho přírodní podmínky, charakter krajiny a obyvatelstvo. Kapitoly obsahují stručnou charakteristiku kraje, která poskytuje informace k orientaci v něm. Uvádím zde i několik statistických údajů, ale to pouze pro orientaci.

4.1 POLOHA KRAJE

Karlovarský kraj, který vznikl rozpadem kraje Západočeského, najdeme na západě České republiky, kde naše země sousedí s Německem. Tento kraj patří k nejmenším díky své rozloze pouhých 3314 km².⁴²

4.2 PŘÍRODNÍ PODMÍNKY KRAJE

Z hlediska geomorfologického členění spadá tento kraj do Krušnohorské subprovincie, která je součástí provincie Česká vysočina. Z menších geomorfologických celků se pak na našem území nachází Krušnohorská hornatina, Podkrušnohorská oblast a Karlovarská vrchovina. V těchto oblastech se pak na západě kraje rozkládá pohoří Smrčiny, CHKO Slavkovský les a Doupovské hory, které vznikly sopečnou činností, a kraj na severu zastřešují Krušné hory s nejvyšším vrcholem Klínovec (1244 m n.m.).

V okolí měst Cheb a Sokolov se rozprostírají pánve pojmenované po těchto městech, tedy Chebská a Sokolovská, které jsou nalezištěm hnědého uhlí.⁴³

Dle výčtu lze usoudit, že kraj je převážně hornatý, místa s nižší nadmořskou výškou se nacházejí kolem řeky Ohře, která krajem protéká spolu s řekami Teplá a Rolava, které protékají Karlovými Vary a jsou vyobrazeny v jejich městském znaku. Dalšími řekami jsou pak Odava, Svatava a Bystřice.⁴⁴

---

⁴² Turistický portál Karlovarského kraje [online]. Dostupné z URL: <<http://cestovni.kr-karlovarsky.cz/cz/Stranky/default.aspx>> [cit. 2013-03-12].

⁴³ *Česká republika: Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia*. 3. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2013. ISBN 978-80-7393-275-6, s. 6,9.

⁴⁴ DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír. *Velká turistická encyklopedie: Karlovarský kraj*. Praha: Knižní klub, 2010. ISBN 978-80-242-2843-3, s. 6.

Jelikož se na území nachází CHKO Slavkovský les, převážnou část povrchu tvoří lesy.

Naleziště nerostných surovin se vyskytují v Chebské a Sokolovské pánvi, kde se těží hnědé uhlí. Dále jsou v kraji ložiska keramického jílu a kaolínu, která významně přispívají k rozvoji keramického a sklářského průmyslu. V kraji je zastoupen i průmysl potravinářský, oděvní a dřevozpracující.⁴⁵

4.3 OBYVATELSTVO

V Karlovarském kraji žije celkově přibližně 310 000 obyvatel, z nichž je více než polovina české národnosti. Kraj není příliš hustě zalidněn.⁴⁶

Dle dřívějšího dělení byl kraj rozdělen na tři okresy- Karlovarský, Sokolovský a Chebský, které získaly jméno po okresních městech. Nyní jsou ústředním městem kraje Karlovy Vary. Karlovarsko je známé díky lázeňství, za nímž sem ročně zavítají tisíce turistů.⁴⁷

---

⁴⁵ *Česká republika: Sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia*. 2. vydání. Praha: Kartografie Praha, 2008. ISBN 978-80-7393-041-7, s. 12,22.

⁴⁶ Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. Dostupné z URL: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30561&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQ NnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIlvLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uEPNYw1yDolzhpstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmArq34D8QIDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FU-wj4ulgaVBQKiud1AFAOKk_sVfAQAA&vseuzemi=null&void=>> [cit. 2013-03-23].

⁴⁷ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 6.

5 VÝZNAMNÁ MĚSTA KRAJE A JEJICH HISTORIE

Čtvrtou kapitolu věnuji městům kraje, zaměřím se na sedm nejvýznamnějších z nich, kdy největší pozornost věnuji Karlovým Varům. V podkapitolách týkajících se jednotlivých měst se zaměřuji na jejich vznik a vývoj v průběhu času, neopomenu především důležité mezníky historie.

5.1 KARLOVY VARY

Karlovy Vary jsou ústředním městem kraje s velmi bohatou historií. První osídlení kraje se datuje již ve starší době kamenné. Mnohé nálezy dokazují četné osídlení i během střední doby kamenné, později nejsou patrné žádné četnější známky osídlení.⁴⁸

Dle pověsti tradující se na Karlovarsku založil město sám král a císař Karel IV., když v okolních lesích lovil divokou zvěř. Při onom lovu král objevil i teplé prameny, které již byly prý dávno známy, a v jejich okolí nechal vybudovat město nesoucí jeho jméno. Původně se však zmiňuje jméno Teplé Lázně u Lokte, který měl již v této době královská privilegia.⁴⁹

Tato privilegia byla roku 1370 uznána i městu Karlovy Vary, kdy je datován i oficiální vznik města. Kvůli své poloze v údolí říčky Teplé se město příliš nerozrůstalo, zdejší obyvatelé, kterých nebylo mnoho, byli zaměstnání péčí o léčivé prameny, jejichž voda se využívala pouze k léčebným koupelím.⁵⁰

Od roku 1437 bylo město podřízeno rodu Šliků, kteří se tak stali jeho vrchností přibližně na sto let. Své panství ztratili v protihabsburském odboji, a tak se v roce 1547 vrátily Karlovy Vary zpět pod přímou královskou moc.⁵¹

Zatímco během husitských válek bylo město ušetřeno, válka třicetiletá přinesla mnoho nemocí, které omezily život ve městě. K rozkvětu města pak dochází v 17. století, kdy se rozvíjí tradiční řemesla. K prestiži města přispívají také návštěvy slavných osobností, např. Karel IV. či ruský car Petr Veliký. Císař Josef I. udělil

---

⁴⁸ BERAN, Jiří, a kol. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004. ISBN 80-239-3477-5, s. 11 – 14.

⁴⁹ PELANT, Jan. *Města a městečka Západočeského kraje*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1984. ISBN 44-426-84, s. 134.

⁵⁰ DAVID, P., SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 79 – 80.

⁵¹ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 134.

městu roku 1707 privilegium svobodného královského města, což jen potvrdilo významnost Karlových Varů především jako střediska lázeňství.⁵²

I když bylo město postiženo mnoha katastrofami, ať už povodněmi v letech 1579 a 1582, či obrovskými požáry roku 1604 a 1759, jeho věhlas ustal až během první světové války, kdy výrazně poklesl počet návštěvníků. Problémy nastaly i během druhé světové války, a to především proto, že většina obyvatelstva byla německého původu. To se však po roce 1945 změnilo a Karlovy Vary se opět staly vyhlášeným českým lázeňským městem.⁵³

Tento věhlas si město uchovalo dodnes. Je proslulé nejen díky lázeňství, i když to je prvořadé, ale také díky svým památkám, významným osobnostem a návštěvníkům, které si přiblížíme v kapitole pět.

5.2 SOKOLOV A CHEB

Tato dvě města, která jsou bývalými městy okresními, jsou proslulá především těžbou hnědého uhlí, ale nachází se zde i mnoho památek umístěných v malebné přírodě.

Sokolov

Původní název osady zněl Falknov, jehož historie sahá až do 13. století. Toto pojmenování se zachovalo až do roku 1948. Oblast byla však osidlována již mnohem dříve, a to slovanskými kmeny, které se zde usadily díky úrodné půdě.⁵⁴

Městská práva získalo městečko již počátkem 14. století od krále Jana Lucemburského, Václav IV. tato práva později potvrdil.⁵⁵

Od 15. století byl pak Sokolov, tedy Falknov, majetkem šlechtického rodu Šliků, kterým ho věnoval Zikmund Lucemburský. Zhruba o sto padesát let později bylo dokonce město tomuto rodu uznáno dědičným právem. Přišli o něj až po bitvě na Bílé hoře.⁵⁶

Dalším rodem, který od roku 1622 ovládal území dnešního Sokolovska, byl rod Nosticů. Jelikož to byl rod vyznávající katolickou víru, ubíral se v tomto duchu

---

⁵² DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 80.

⁵³ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 135.

⁵⁴ Město Sokolov [online]. Dostupné z URL: <<http://www.sokolov.cz/scripts/detail.php?pgid=36>> [cit. 2013-04-01].

⁵⁵ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 189

⁵⁶ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 252.

i život v kraji. Kromě toho se zde rozvíjela významně řemesla a od roku 1760 zde započala těžba hnědého uhlí.⁵⁷

Těžbou je koneckonců město Sokolov - název platný od roku 1948 - známé dodnes.⁵⁸

Cheb

První písemná zmínka o tomto městě pochází z 11. století, konkrétně z roku 1061. Oblast byla však osidlována již mnohem dříve, důkazy svědčí o počátcích obyvatelstva na tomto území již v mladší době kamenné.⁵⁹

Důvod obydlování této oblasti v 11. století byla výhodná poloha Chebska, odkud je snadný přístup k okolním státům, dříve zde vedly významné obchodní cesty.⁶⁰

Poloha však zapříčinila i vliv Německa, pod jehož nadvládou území bylo. Rozvíjela se zde řemesla a kvetl obchod. Později však nebylo město ušetřeno dopadu husitských válek, ani války třicetileté, která výrazně snížila hospodářské postavení města, které už nikdy nedosáhlo úrovně prosperity jako ve středověku.

Svobodným českým městem se Cheb stal až v 18. století. Život místních pak výrazně narušily obě světové války, což je opět zapříčiněno především zeměpisnou polohou. K rozkvětu města pak znovu došlo až po roce 1990.⁶¹

Dnes je město známo především díky průmyslu a jako středisko služeb v nejzápadnější části Karlovarského kraje.⁶²

5.3 LOKET A BEČOV NAD TEPLOU

Název města Loket je spjat s řekou Ohře, která tímto městem protéká a ve zdejším údolí se ohýbá do tvaru lokte. Toto území bylo osidlováno již v pravěku, z roku 1234 je dochována první písemná zmínka. Mnohem dříve než město vznikl hrad, a to už za dob vlády Přemysla Otakara I. Jelikož sousední

---

⁵⁷ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 189.

⁵⁸ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 253.

⁵⁹ BOHÁČ, Jaromír. *Zmizelé Čechy: Cheb*. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-899-7, s. 5.

⁶⁰ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 103.

⁶¹ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 59 – 60.

⁶² *Města a obce Karlovarského kraje*. Sokolov: Fornica Graphics, 2008. ISBN 978-80-87194-00-3, s. 35.

Chebsko patřilo k německým zemím, býval Loket označován jako „*klíč ke Království českému*“.⁶³

Ve 14. století se město proslavilo tím, že na zdejším hradě byl vězněn Karel IV., tehdy ještě Václav. Rok 1337 byl rokem získání královských práv.⁶⁴

Husitské války město nezasáhly, neboť místní stáli na straně krále Zikmunda. Díky svému opevnění nebylo těžké hrad ubránit. V pohusitské době bylo město pod državou Šliků, později pánů z Plavna. Z tohoto poddanství se však v 16. století vykoupi. ⁶⁵

Výrazně do života loketských zasáhla válka třicetiletá, která způsobila úpadek města. Další pohromou byl pak požár roku 1725. Vlivem těchto událostí se již město nikdy nevrátilo do původního stavu, nebylo tolik prosperující. V 18. století byl hrad Loket využíván jako věznice.⁶⁶

Ze středověkého období si dodnes město zachovalo hradby a historické památky, mezi které samozřejmě patří i hrad.⁶⁷

Bečov nad Teplou, původně osada, vznikla ke konci 14. století. Krátce po svém vzniku získalo městská práva a znak.⁶⁸

Dříve než vznik města je datována výstavba hradu Bečov. Ten byl postaven v oblasti naleziště kovů, jejichž těžbou město v 16. století nabylo velkého bohatství.⁶⁹

Stejně jako jiná mnohá města, i Bečov nad Teplou byl zasažen třicetiletou válkou, která pozastavila jeho rozvoj. K tomu nechvalně přispěly i další události počátkem

17. století - požár a morová epidemie -, které život v kraji značně zkomplikovaly.⁷⁰

Po třicetileté válce již nebyl hrad sídlem pánů, byl vybudován zámek, který se nachází hned vedle hradu.⁷¹

---

⁶³ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 118.

⁶⁴ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 178 – 179.

⁶⁵ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 118.

⁶⁶ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 179 – 180.

⁶⁷ *Města a obce*, s. 61.

⁶⁸ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 14.

⁶⁹ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 56.

⁷⁰ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 14.

⁷¹ PELANT, J. *Města a městečka*, s. 56 – 57.

V dnešní době je město navštěvováno turisty především za účelem návštěvy právě hradu a zámku.⁷²

5.4 MARIÁNSKÉ A FRANTIŠKOVY LÁZNĚ

Jak je z názvu měst zřejmé, proslula tato dvě městečka především díky léčivým pramenům, které se zde, stejně jako v Karlových Varech, nachází.

Mariánské Lázně vznikly mnohem později než ostatní zmiňovaná města kraje. Přestože prameny s jejich účinky byly známy již ve 13. století, samotné město vzniklo až o šest století později.⁷³

Zásluha o vznik města patří především představitelům kláštera v Teplé, kteří odkoupili území, kde se město nachází.⁷⁴

Již krátce po založení nabylo město velké slávy díky návštěvníkům, kteří sem přijížděli za účelem lázeňské léčby. K nárůstu návštěvnosti přispělo i vybudování železniční trati z Karlových Varů do Mariánských Lázní. Tuto slávu si město, které je druhými největšími lázněmi České republiky, zachovalo dodnes.⁷⁵

Stejně jako Mariánské Lázně, i u Františkových Lázní se datuje dříve objevení pramenů než založení samotné obce. Zatímco písemná zmínka o pramenech se datuje již v roce 1502, založení tehdy ještě vsi se zapsalo do historie až koncem 18. století. Na město byly Františkovy Lázně povýšeny roku 1865. Město nese svůj název po císaři Františkovi I.

V dnešní době je město významnými lázněmi. Spolu s Mariánskými Lázněmi a Karlovými Vary tvoří tzv. západočeský lázeňský trojúhelník.⁷⁶

---

⁷² *Města a obce*, s. 7.

⁷³ Mariánské Lázně [online]. Dostupné z URL: <<http://www.marianskelazne.cz/marianske-lazne/historie-mesta-marianske-lazne/jak-sel-cas-v-marianskych-laznich>> [cit. 2013-04-05].

⁷⁴ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 126 – 127.

⁷⁵ *Města a obce*, s. 64.

⁷⁶ Františkovy Lázně [online]. Dostupné z URL: <<http://www.frantiskovylazne.cz/cs/historie-a-soucasnost/>> [cit. 2013-04-05].

6 VÝZNAMNÉ KULTURNÍ A HISTORICKÉ PAMÁTKY

Z historie měst přejdeme v této kapitole na historii nejvýznamnějších památek kraje. Zaměříme se na ty nejdůležitější, v jednotlivých kapitolách se vydáme na hrady a zámky, do kostelů a klášterů a prozkoumáme i další stavby. Neopomineme však ani nehmatatelné dědictví kraje, jeho osobnosti, které zde žili, a přispěli k rozvoji města, a také pověsti, které se v okolí tradují. Přiblížíme si tedy kulturní dědictví, které nám zde zanechali naši předci již před mnohými stoletími.

6.1 HRADY A ZÁMKY

Hrad a zámek Bečov nad Teplou

V předchozí kapitole týkající se historie měst je zmíněno i město Bečov nad Teplou. Nyní se budeme zabývat stejnojmenným hradem a zámek, který je dominantou této obce.

I když je celý komplex tvořen hradem a zámek, veřejnosti je zpřístupněna pouze část objektu- zámek. Stav hradního sídla není příliš dobrý a v současné době se pracuje na jeho rekonstrukci, která má co nejvíce zachovat původní ráz stavby.

Prvními majiteli hradu byli páni z Oseka, později z Rýzmburka, jejichž rod dokládá listinou existenci hradu již roku 1349.⁷⁷

Jelikož se Bečov nachází na území dřívější obchodní stezky, byl hrad vystavěn především za účelem bezpečnosti kupců, kteří tudy cestovali. Brzy po výstavbě hradu vzniká i osada – dnešní město Bečov nad Teplou.⁷⁸

Hrad nebyl vystaven najednou, jednotlivé části byly stavěny postupně během 14. století.⁷⁹

Koncem 15. století získali hrad Pluhové z Rabštejna, kteří zbohatli díky těžbě drahých kovů v okolí, a proto zvelebovali nejen hrad, ale i okolí.⁸⁰

Toto období skončilo roku 1547, kdy byl hrad Pluhům odebrán. Během třicetileté války hrad zpustl, neboť byl dobyt Švédy.⁸¹

---

⁷⁷ Hrad Bečov [online]. Dostupné z URL: <<http://www.castlebecov.eu/proces-obnovy/historie-hradu-1/>> [cit. 2013-04-10].

⁷⁸ DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír; THOMA, Zdeněk. *Skvosty hradů*. 2. vydání. Praha: Knižní klub, 2007. ISBN 978-80-242-1831-1, s. 6.

⁷⁹ Hrad Bečov [online]. Dostupné z URL: <<http://www.castlebecov.eu/proces-obnovy/historie-hradu-1/>> [cit. 2013-04-10].

⁸⁰ DAVID, P. SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 16.

Dalšími majiteli byli pak Questenberkové, za jejichž dob byl počátkem 18. století postaven barokní zámek. Během následujících století byl hrad a zámek opravován, měnilo se jeho okolí.

Dnes je zpřístupněn zámek Bečov, který návštěvníkům nabízí dva okruhy k prohlídce. Jedním je návštěva interiérů zámku, tedy klasická prohlídka salónek a místností zámku. Druhým okruhem je relikviář sv. Maura, což je velmi významná památka.⁸²

Hodnota této památky je přirovnávána k hodnotě českých korunovačních klenot, neboť tato zlatá schránka, která byla zhotovena k uchování ostatků sv. Maura, sv. Jana Křtitele a sv. Timoteje, pochází již z počátku 13. Století. Původní domovinou relikviáře mělo být opatství v Belgii. V 19. století jej však získal rod Beaufort – Spontini, který ji ukryl po 2. světové válce v podlaze hradní kaple v Bečovském zámku, kde byl později objeven a je dodnes vystavován.⁸³

Chebský hrad

I když není Chebský hrad tolik známý jako například ten v Bečově nad Teplou či Lokti, jeho význam je obrovský.

Hrad vybudovaný již na počátku 12. století je ojedinělou památkou tohoto druhu na našem území. Jedná se o tzv. středověkou (románskou) falc, na kterou nechal původní stavbu přestavět Friedrich Barbarossa z rodu Štaufů.⁸⁴

Jelikož se Chebsko nachází blízko stávajících hranic České republiky, patřilo toto území dříve k dnešnímu Německu. Po připojení k Čechám se falc stala hradem královským, ne však sídelním místem českých pánů.⁸⁵

Vzhled si hrad zachovával, neboť nedocházelo k jeho výrazným přestavbám v rámci století a změny stylů. Té se dočkal až tři století po svém vzniku, po třicetileté válce. V polovině 18. Století byl hrad zničen, zůstaly z něj jen zříceniny. Některé části se však zachovaly.

---

⁸¹ DAVID, P.; SOUKUP, V.; THOMA, Z. *Skvosty hradů*, s. 7.

⁸² Státní hrad a zámek Bečov nad Teplou [online]. Dostupné z URL: < <http://www.zamek-becov.cz/informace-pro-navstevniky/prohlidkove-okruhy/> > [cit. 2013-04-09].

⁸³ DAVID, P.; SOUKUP, V.; THOMA, Z. *Skvosty hradů*, s. 7.

⁸⁴ Příběh Chebského hradu [online]. Dostupné z URL: < <http://www.hrad-cheb.cz/cz/pribeh-chebskeho-hradu#title> > [cit. 2013-04-10].

⁸⁵ DAVID, P.; SOUKUP, V.; THOMA, Z. *Skvosty hradů*, s. 48.

Dodnes stojí Černá věž, která si jméno vysloužila díky materiálu, ze kterého je postavena. Zřícenina paláce také přežila století a alespoň část z něj můžeme obdivovat, stejně jako hradní kapli.⁸⁶

Zámek Chyš

Malá obec v Karlovarském kraji nedaleko Žlutic se může pyšnit hned dvěma dominantami – zámkem a zámeckým pivovarem.

Zámek, původně tvrz, zde stála již v druhé polovině 12. století. Prvními obyvateli byl rod Odolenoviců, kteří zde pobývali dvě stě let. V 15. století byl hrad zničen, tenkrát byl majetkem Buriána z Gutštejna, který se zasloužil o obnovu hradu a vystavění městského opevnění.⁸⁷

Dalších stavebních změn se Chyš dočkala v 16. století za dob Mikuláše z Lobkovic, který nechal hrad přestavět na zámek v renesančním stylu. Zámek potom kvůli pobělohorským událostem změnil majitele, v 18. století jej pak získala rodina Lažanských, kteří zde sídlili až do konce druhé světové války, tedy do roku 1945, kdy z důvodu odsunu německých obyvatel ztratila Chyš status města a mnoho památek značně zchátralo.⁸⁸

Zámek se pak po dobu desítek let stal majetkem organizací a soukromých podniků, v jejichž rukou chátral. Jeho zachráncem se stal Ing. Vladimír Lažanský, který zámek odkoupil a zdařile jej rekonstruuje. I díky jeho snaze je zámek otevřen návštěvníkům, kteří zde mohou obdivovat nejen zámeckou zahradu, ale také si prohlédnout expozici „Karel Čapek a západočeský kraj“, která se zaměřuje do roku 1917, kdy zde spisovatel pobýval.⁸⁹

Zámek Kynžvart

Místo, které je známo především díky rodu Metternichů - to je zámek Kynžvart.

Mnohem dříve však vznikl hrad stejného jména, který byl postaven pravděpodobně počátkem 13. století a patřil k našim nejvýše položeným hradům.

---

⁸⁶ DAVID, P. SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 60 – 61.

⁸⁷ Zámek a zámecký pivovar Chyš [online]. Dostupné z URL: < <http://www.chyse.com/zamek-historie.aspx> > [cit. 2013-04-10].

⁸⁸ DAVID, P. SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 68.

⁸⁹ Zámek a zámecký pivovar Chyš [online]. Dostupné z URL: < <http://www.chyse.com/zamek-historie.aspx> > [cit. 2013-04-10].

Přesto, že byl za dob Karla IV. Hrad zničen, byl znovuobnoven a udržován. Zkázu mu přinesla až třicetiletá válka a nájezdy Švédů.⁹⁰

I když z hradu příliš nezbylo, jeho pozůstatky posloužily k vybudování nového zámku. Tehdy byl jedním z Metternichů vystavěn v barokním stylu. Nikdo z tohoto rodu zde příliš často nepobýval, až do 19. století s příchodem Klementa Metternicha, který zámek využíval jako reprezentační sídlo. Vzhledem k jeho politickému postavení již zámek nesplňoval reprezentační funkci hodnou jeho postavení, proto jej nechal Metternich přestavět v klasicistním stylu. Majetkem tohoto rodu byl zámek až do konce druhé světové války.⁹¹

Dnes je zámek přístupný veřejnosti, kde se mohou návštěvníci pokochat především vzácnými uměleckými díly (obrazy, sochy, gobelíny). Za zhlédnutí stojí také Metternichova knihovna. K procházce jistě poslouží krásně upravená zámecká zahrada s rybníkem.⁹²

Hrad Loket

Dominantou malého městečka nad řekou Ohří je stejnojmenný hrad Loket.

Hrad vznikl ve 13. století, konkrétně roku 1234, ze kterého se dochovala první zmínka o této stavbě, která byla postavena jako pevnost. Loket je situován na skále, kterou obtéká řeka Ohře, v podhradí se rozkládá město. Sídlo, které patří k nejkrásnějším v Evropě, bylo středobodem zájmu od raných věků.⁹³

Již za vlády Lucemburků byl sídlem některých z rodu, později zde nedobrovolně pobýval i Václav IV. (později Karel) se svou matkou Eliškou Přemyslovnou. Toho zde nechal uvěznit jeho otec Jan Lucemburský. I přes špatnou zkušenost zřejmě hrad přirostl budoucímu králi k srdci, neboť ho později zapsal mezi území, která nesmějí být od Českého království oddělena. Karlův syn Václav tento postoj následoval a hrad nechal za své vlády opravit.⁹⁴

---

⁹⁰ DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír; THOMA, Zdeněk. *Skvosty lázní*. Praha: Knižní klub. 2005. ISBN 80-242-1524-1, s. 38.

⁹¹ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 108.

⁹² Zámek Kynžvart [online]. Dostupné z URL: <<http://www.kynzvalt.cz/cz/histo.html>> [cit. 2013-04-10].

⁹³ DAVID, P.; SOUKUP, V.; THOMA, Z. *Skvosty hradů*, s. 100 – 101.

⁹⁴ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 118.

V době husitských válek se dostal hrad do rukou Šliků, kteří započali hrad v 15. století přestavovat. Vzhledem k událostem poloviny 16. století, kdy se konal stavovský odboj, o hrad přišli. Stejně, jako mnohé jiné památky, ani Loketský hrad se nevyhnul následkům třicetileté války. Zchátralý hrad byl pak přestavěn a od roku 1822 až do roku 1948 sloužil jako věznice.⁹⁵

Tu si ostatně mohou návštěvníci pohlédnout i dnes. A pohled je to opravdu zajímavý. Stejně jako zbytek hradu, který je veřejnosti zpřístupněn po celý rok.⁹⁶

Zámek Mostov

Nepříliš známý, avšak neméně krásný je zámek Mostov nedaleko Kynšperka nad Ohří. Nachází se ve stejnojmenné obci, která vznikla ve 14. století.

Dnešní podoba zámku však není ta původní. Dříve, v 15. století, zde stála tvrz, která pak byla po roce 1693 přebudována na barokní zámek.⁹⁷

V 19. století, kdy byl zámek majetkem rodiny Kommersů, byl pozměněn do pseudogotického stylu. Ti zušlechtili i okolí zámku zámeckým parkem. Následující majitelé, Haasové, zde žili až do roku 1945. O jejich pobytu vypovídá i erb jejich rodu v průčelí stavby. Po období využívání zámku ke správním účelům je dnes po přestavbě využíván jako hotel, jehož hosté mohou obdivovat zámecké interiéry. Nejzajímavějším prvkem jsou kachlová kamna, kterých je na zámku celkem patnáct, a která vypovídají o proměnách stavebních a uměleckých stylů během 19. století.⁹⁸

Hrad Seeberg (Ostroh)

Jedním z dochovaných hradů západních Čech patří i hrad Seeberg, česky Ostroh, nedaleko Františkových Lázní. Své české jméno nese hrad vystavěný kolem roku 1200 podle místa, na kterém stojí, tedy na skalnatém ostrohu obtékaném potokem. Až do roku 1322 není o hradu žádná zpráva, tu máme až z dob, kdy se hrad dostal pod moc Jana Lucemburského.⁹⁹

---

⁹⁵ DAVID, P.; SOUKUP, V.; THOMA, Z. *Skvosty hradů*, s. 100 – 101.

⁹⁶ Hrad Loket [online]. Dostupné z URL: < <http://www.hradloket.cz/?p=1> > [cit. 2013-04-11].

⁹⁷ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 137 – 138.

⁹⁸ Hotel zámek Mostov [online]. Dostupné z URL: < <http://www.mostov.cz/historie.php> > [cit. 2013-04-11].

⁹⁹ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 150.

Stejně jako jiná mnohá panství patřil i Seeberg Kašparu Šlikovi. Vzhledem ke střídání majitelů se hrad dočkal přestavby až v 16. století. Na počátku 18. století se stal hrad vypleněný Švédy během třicetileté války majetkem chebských obyvatel, kteří jej před první světovou válkou obnovili.¹⁰⁰

Turisté se zde mohou těšit na expozici nábytku různých stylů, výstavu lidového umění dané oblasti a hospodářského náčiní dříve využívaného.¹⁰¹

I v několika dalších městech se nacházejí zámecké objekty (Ostrov nad Ohří, Sokolov), které však slouží pro komerční účely a veřejnosti nejsou zpřístupněny. Jejich historická hodnota tedy pozbyla významu.

6.2 KOSTELY A KLÁŠTERY

Kostel sv. Máří Magdalény

Nejznámějším a nejvýznamnějším kostelem Karlových Varů je kostel sv. Máří Magdalény, dílo Kiliána Ignáce Dientznhofera.¹⁰²

Kostel z 18. století stojí nedaleko nejznámějšího pramene Vřídlo, přímo v lázeňském centru. Na tomto místě stával dříve gotický kostel vystavěný ve 14. století.¹⁰³

Kostel, jehož vnitřek je zdoben oltářem s obrazem Máří Magdalény, je významnou památkou v barokním stylu nejen pro město, ale i v rámci celé České republiky. Navštívit kostel lze nejen za účelem prohlídky jeho výzdoby, ale také na mše, které se zde konají.¹⁰⁴

V Karlových Varech se nachází mnoho dalších kostelů. U návštěvníků města, mezi které patří především ruská klientela, je oblíben pravoslavný kostel sv. Petra a Pavla, který spolehlivě poznáte podle zlatých vížek.¹⁰⁵

---

¹⁰⁰ DAVID, P.; SOUKUP, V.; THOMA, Z. *Skvosty hradů*, s. 154 – 155.

¹⁰¹ Hrad Seeberg [online]. Dostupné z URL: < <http://www.seeberg.cz/cs/hrad> > [cit. 2013-04-12].

¹⁰² Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: < <http://www.karlovy-vary.cz/cz/kostel-sv-mari-magdaleny> > [cit. 2013-04-12].

¹⁰³ DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír. *777 kostelů, klášterů, kaplí České republiky*. Praha: Kartografie Praha. 2002. ISBN 80-7011-708-7, s. 103.

¹⁰⁴ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: < <http://www.karlovy-vary.cz/cz/kostel-sv-mari-magdaleny> > [cit. 2013-04-12].

¹⁰⁵ DAVID, P.; SOUKUP, V. *777 kostelů*, s. 103.

Za zmínku stojí i kostel sv. Mikuláše. V západních Čechách najdeme církevní stavbu pod tímto jménem hned dvakrát - v Aši a Chebu.

Zatímco v Aši stojí římskokatolický kostel postavený na konci 19. století, ten chebský byl postaven již v letech 1220 – 1230.¹⁰⁶

Klášter Teplá

Obec Teplá nedaleko Mariánských Lázní není sama o sobě ničím výjimečná, proslavil ji klášter premonstrátů, který se zde nachází. Se založením kláštera v roce 1193 je spjato jméno Hroznata, což byl český šlechtic, který později sám do kláštera vstoupil jako jeden ze členů řádu.¹⁰⁷

Klášterní podobu, kterou známe dnes, dostala stavba mezi roky 1689 – 1721, předtím ji zastihlo mnoho nepříjemných událostí. Klášter byl od svého vzniku několikrát vypleněn, zasáhl ho požár, při kterém kompletně vyhořel. Obyvatelé neunikli ani morovým epidemiím.¹⁰⁸

Přestože byl klášter v 50. letech minulého století změněn na kasárna, v 90. letech byl opět navrácen řádu, který má zásluhu na obnově objektu a jeho zpřístupnění veřejnosti.¹⁰⁹

6.3 DALŠÍ VÝZNAMNÉ PAMÁTKY

Beze sporu mezi významné stavby lázeňských měst patří kolonády, které v sobě ukrývají léčivé prameny. Jen v Karlových Varech jich najdeme hned několik. Stavby tohoto typu najdeme i v ostatním městech kraje, jako například v Mariánských či Františkových Lázních, ty karlovarské jsou však nejznámější.

Sadová kolonáda

Stavba původně nazývaná Blanenský pavilon byla postavena v letech 1880 – 1881. Tvůrci kolonády byli Ferdinand Fellner a Hermann Helmer, vídeňští architekti. Stejně jako na ostatní stavby, i na Sadovou kolonádu působil zub času a z původního

---

¹⁰⁶ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 12 a 61.

¹⁰⁷ Klášter Teplá [online]. Dostupné z URL: <http://www.klastertepla.cz/cz_index.html> [cit. 2013-04-12].

¹⁰⁸ DAVID, P.; SOUKUP, V. *Velká turistická encyklopedie*, s. 88 – 89.

¹⁰⁹ TÝŽ. *777 kostelů*, s. 273 – 274.

objektu se zachovalo pouze východní křídlo, které prošlo v roce 1999 rekonstrukcí. Dnešní pavilon skrývá kromě Sadového pramene i pramen Hadí a Svoboda.¹¹⁰

Mlýnská kolonáda

Dílo architekta Josefa Zítka se sice od architektovy představy liší, přesto je ozdobou lázeňské zóny Karlových Varů. Kolonáda vystavěná koncem 19. století je po konečných úpravách nesena sto dvaceti čtyřmi sloupy a její celková délka činí sto třicet dva metrů.¹¹¹

Vnitřní prostory, které ukrývají například i orchestřiště, jsou vyzdobeny alegorickými plastikami, na střeše se pak tyčí dvanáct soch. Stejně jako všechny kolonády, i Mlýnská poskytuje zastřešení pramenům zde vyvěrajícím – pramen Skalní, Libušin, Mlýnský, Kníže Václav I a II a pramen Rusalka.¹¹²

Vřídelní kolonáda

Stavba ukrývající nejznámější pramen – Vřídlo – nese své pojmenování právě po onom prameni. Po dobu staletí bylo Vřídlo ukryto pod mnohými typy staveb. Ta nynější je dílem architekta Votruby a byla postavena v 60. letech 20. století ve funkcionalistickém stylu.¹¹³

Tržní kolonáda

Další stavbou architektů Fellnera a Helmera je kolonáda Tržní, místními označována jako kolonáda dřevěná. Stavba, která byla stavěna se záměrem provizorního krytu pramenů, se nakonec zachovala. Díky tomu můžeme obdivovat reliéf s vyobrazením pověsti o založení města. Možná i proto je zde ukryt vývěř

---

¹¹⁰ Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL:

<<http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/karlovy-vary-sadova-kolonada/>> [cit. 2013-04-13].

¹¹¹ Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL:

<<http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/karlovy-vary-mlynska-kolonada/>> [cit. 2013-04-13].

¹¹² Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/mlynska-kolonada>> [cit. 2013-04-13].

¹¹³ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/vridelni-kolonada-a-vridlo>> [cit. 2013-04-13].

pramene Karla IV. spolu s pramenem Tržním, který v průběhu let několikrát zmizel.¹¹⁴

Zámecká kolonáda

První přístřešek nad Zámeckým pramenem byl vystaven v roce 1797. Podle návrhu architekta Esche byl altán v roce 1830 přestavěn. Počátkem 20. století byla pak původní stavba zbořena a vystavěna provizorní. Dnešní podobu získala kolonáda v roce 2001, kdy byla přestavěna podle ing. Arch. Mikoláše.¹¹⁵

Zámeckou kolonádu dělíme na dvě části, z nichž každá skrývá Zámecký pramen – horní a dolní.¹¹⁶

K významným památkám lázní Karlovy Vary patří i lázeňské domy. K největším lázeňským budovám České republiky patří budova Alžbětiných lázní vystavená v roce 1906 a nacházející se v centru města.¹¹⁷

Na místě někdejšího pivovaru vyrostla roku 1891 budova Císařských lázní, která měla sloužit k lepší reprezentaci lázeňství v našem městě. I když v dobách své největší slávy patřila budova k nejluxusnějším, dnes již několik let chátrá a veřejnosti je zpřístupněna jen výjimečně.¹¹⁸

S lázeňstvím a cestovním ruchem souvisí i výstavba hotelů, které mají významné místo ve vzhledu historického centra. Nejzajímavějším z nich je Grandhotel Pupp, který je synonymem luxusu. Hotel postavený roku 1893 ve svých prostorách uvítal mnoho významných osobností.¹¹⁹

Jak v Karlových Varech, které jsou považovány za centrum kraje, tak i v ostatních městech se nachází mnoho kulturních a přírodních památek. Jelikož je

---

¹¹⁴ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/trzni-kolonada>> [cit. 2013-04-13].

¹¹⁵ Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL: <<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-zamecka-kolonada/>> [cit. 2013-04-13].

¹¹⁶ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/zamecka-kolonada>> [cit. 2013-04-13].

¹¹⁷ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/alzbetiny-lazne-lazne-V>> [cit. 2013-04-13].

¹¹⁸ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/cisarske-lazne-lazne-I>> [cit. 2013-04-13].

¹¹⁹ Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/grandhotel-pupp>> [cit. 2013-04-13].

kraj zaměřen především na lázeňství, i stavby zde budované se týkají především tohoto odvětví. Jedná se tedy o pavilony kolonád, lázeňské domy a stavby sloužící k rozvoji turistiky.

6.4 OSOBNOSTI KRAJE

Kromě slavných osobností, které kraj navštěvovali a navštěvují, se zde i mnoho významných osobností, které se zapsali do dějin, narodilo.

Georgius Agricola

Učenec, lékař a spisovatel Georgius Agricola, původem Němec, je spjat s městem Jáchymov počátku 16. století. Kromě výzkumů, které zde prováděl, zde působil i jako osobní lékař rodu Šliků. Svým dílem přispěl k rozvoji oborů geologie a hornictví. „Dvanáct knih o hornictví a hutnictví“ je jeho nejzásadnějším dílem.¹²⁰

David Becher

Lékař David Becher je známým karlovarským rodákem, který se narodil do rodiny, kde bylo tradičním povoláním lékař či lékárník. Možná i proto se dráha života tohoto muže vyvíjela tímto směrem. Vzhledem k tomu, že vyrůstal blízko karlovarského Vřídla, zabýval se výzkumem pramenů.¹²¹

Heinrich Mattoni

Rod Mattoniů původně pocházel z Itálie. Octavio Mattoni, žijící v 17. století, byl povoláním obchodník, který se během svých obchodních cest usadil v Karlových Varech. Po několika generacích se roku 1830 narodil Heinrich Mattoni, který se po studiích stal také obchodním cestujícím. Díky zkušenostem, které během svých cest získal, byl velmi úspěšným obchodníkem, který začal prodávat karlovarské minerální vody.¹²²

Jeho zásluhou se budovaly lázeňské domy, hotely a kolonády. Karlovarské minerální vody dokázal proslavit v celém světě a tento věhlas jim patří dodnes.¹²³

---

¹²⁰ Leczyklopedia [online]. Dostupné z URL: <<http://leccos.com/index.php/clanky/agricola-georgius>> [cit. 2013-04-13].

¹²¹ Lázně Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://lazne-karlovy-varu.webnode.cz/osobnosti-karlovy-varu/>> [cit. 2013-04-13]

¹²² BURACHOVIČ, Stanislav. *Lexikon osobností Karlovarska*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovy Vary, 2009. ISBN 978-80-85018-69-1, s. 69 – 70.

¹²³ Lázně Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://lazne-karlovy-varu.webnode.cz/osobnosti-karlovy-varu/>> [cit. 2013-04-13].

Ludwig Moser

Ludwig Moser se narodil do židovské rodiny jako prvorozený syn roku 1833. I když započal studovat, během studia reálky v Lokti je opustil a jako rytecký učeň nastoupil do dílny A. H. Mattoniho. Po ukončení učení se snažil hledat práci v různých městech u různých mistrů, nepříliš úspěšný se vrací roku 1855 opět do rodného města. Vzhledem k životním zkušenostem a především neúspěchům se rozhodl ve svých čtyřiaadvaceti letech založit vlastní výrobu skla. Jeho podniku se dařilo a ten se velmi rychle rozrůstal. Svým vlivem se Moser zasloužil o založení židovské synagogy v Karlových Varech. Sbíral úspěch za úspěchem, tím největším bylo vybudování vlastní sklárny roku 1893. Ta prosperuje dodnes a sklo Moser je celosvětově proslulé.¹²⁴

6.5 POVĚSTI KARLOVARSKA

Stejně jako jinde, i u nás na Karlovarsku se traduje mnoho pověstí. Ta nejznámější je samozřejmě spjata se vznikem města Karlovy Vary. Ostatní se váží k významným stavbám kraje s jejich nadpřirozenými bytostmi, které na hradech a zámcích nesmějí chybět.

Pověst o založení Karlových Varů

"Vypráví se, že Karel IV. kdysi podnikl loveckou výpravu do lesů v hornatých končinách a údolích, kde nyní vyvěrají horké prameny. Zdejší lesy oplývaly zvěří. Při lovu jeden ze psů počal štvát kus divoké zvěře. Při jeho pronásledování spadl do tůně, odkud nyní prudce tryská horká voda. Pes začal bolestí výt. Lovci, kteří uslyšeli psí nářek, přispěchali v domnění, že jej poranila pronásledovaná zvěř. Podívaná, jež se jim naskytla, je velice udivila. Přistoupili blíže, vytáhli psa z tůně a pak sami ochutnali horkou vodu, jež tolik vyděsila psa. O celé události byl zpraven císař Karel IV., který se pak s četnou družinou vydal k onomu místu, aby tam sám obdivoval nevšední dílo přírody. Za přítomnosti svých lékařů moudrý panovník poznamenal, že takováto horká voda může zažehnat mnohé těžké nemoci a jest velmi užitečná a posilující. Poté vodu sám užil, (říká se, že měl nemocnou nohu) a seznal úlevu a zlepšení. Nad tím se panovník radoval a brzy nařídil, aby celé místo bylo osídleno a kol pramene zřízeny domy. Místo, na kterém císař užíval vodu, bylo podle

¹²⁴ BURACHOVIČ, S. *Lexikon*, s. 74 – 76.

údajů tam, kde před časem stávaly obecní lázně a nyní tam vystavěna jest radnice. Při té vyvěrá pramen, jehož voda neprýští příliš prudce a je pouze vlažná. Vypráví se, že před dávnými lety tam býval do skály vytesán stolec, na kterém sedával panovník a byl proto nazýván stolcem císaře Karla.

To místo však již zaniklo a je na něm zbudována radnice. Poté, co jej voda zhojila, dal císař Karel na onom místě postavit nové městečko. Chtěl je také opevnit zdí, leč jeho plány byly zkříženy jinými naléhavými událostmi. Že tomu tak bylo, o tom až dodnes svědčí četné zbytky opevňovacího zdiva, které lze spatřit pod Jelením kamenem. Na Jelením kamenu lze rovněž najít mnohé propadlé sklepní klenby. Staří obyvatelé říkají, že císař Karel měl v úmyslu postavit na zmíněné hoře hrad k opevnění Karlových Varů. I pojmenování městečka upomíná na svého objevitele – je nazýváno lázně císaře Karla, Karlovy Vary.“¹²⁵

Bečov nad Teplou - Jak Pluh z Rabštejna zachránil hrad

„Podivná příhoda se stala v době poslední velké přestavby hradu v 19. století. Poté, co střelmistři odstřelili mohutnou hradbu u kaplové věže hradu, z oblak prachu se začala vynořovat temná mužská postava ve splývavém plášti a starobylém klobouku. Když se postava pohnula a toporně se otočila, v cínově šedém zachmuřeném obličejí zhnuly oči a prskaly jiskry jak z otevřených dvířek tavící pece, zděšení dělníků přerostlo v hrůzu. S křikem všichni prchali po kamenité cestě dolů k zámku, padající jeden přes druhého. Majitel hradu, vévoda Beufort, právě v zámecké knihovně projednával s architektem Zítkem plány stavebních úprav hradu, když k nim zvenku dolehl podivný zmatek a hluk, který se přibližoval. Tu se za velkého dunění rozlétly dveře a v nich stanula mohutná postava, které z očí sršely jiskry až na plány na stole. Aniž pohnula ústy, vydala postava tak hrůzný skřek, že oběma pánům zalehly uši. Beufort omdlel a padl na podlahu.

Zítek se k němu sklonil s pomocí, když vzhlédl, postava byla pryč, zůstaly jen popálené a potrhané plány. Když se oba vzpamatovali, pochopili, že je navštívil někdejší majitel panství, Kašpar Pluh z Rabštejna, s varováním, aby hrad, který vybudoval a který byl svědkem jeho nesmírné moci a bohatství i náhlého pádu, nechali na pokoji.

---

¹²⁵ Karlovarský kraj[online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/legenda-o-zalozeni-karlovy-ch-varu/>> [cit. 2013-04-14].

Tak se i stalo. Přestavbu Beaufort bez vysvětlování zastavil a hrad tím byl zachráněn do dnešních časů. Jenom rozštípané dveře knihovny museli opravit.“¹²⁶

Teplá - Legenda o blahoslaveném Hroznatovi

„Hroznata pocházel z významného českého rodu, který měl v západních Čechách bohaté državy. Narodil se mrtvý. Jeho zoufalá matka v slzách tak prosila nebesa, aby dítě oživilo, až byla její vroucná prosba vyslyšena. Ještě dvakrát byl Hroznata v dětských letech zázračně zachráněn před smrtí. Z vděčnosti pak zasvětil svůj život Bohu a založil klášter v Teplé. Jednou byl Hroznata pověřen opatem, aby navštívil tepelské statky v Hroznětíně. Vybral si mezi mnichy společníka a vydal se na cestu. Po cestě však byla dvojice zajata loupeživým rytířem, který byl zapřisáhlým nepřítelem kláštera. Rytíř odvedl zajatce na svůj hrad Kinsberg u Chebu (dnes Starý Hroznatov) a vymáhal za Hroznatu od kláštera vysoké výkupné. Tepelští mniši by byli tuto velkou částku shromáždili, Hroznata však nedovolil opatovi kláštera výkupné zaplatit. Loupeživý rytíř ho za to krutě trestal. Krutému mučení Hroznata 14. července 1217 podlehl. Jeho spoluvězeň začal horečnatě pomýšlet na útěk. Jedné noci se žalární kobka zaplnila jasným světlem a před věznem stál v bílém rouchu Hroznata. Pokynul rukou a z vězně spadly okovy. Dveře žaláře se otevřely a mnich se mohl bez překážek vrátit do kláštera. Hroznatovo tělo pak bylo převezeno do Teplé a pohřbeno v klášterním kostele. Loupeživý rytíř byl den ode dne trudnomyslnější, zcela jej opustila radost ze života. Nakonec beze stopy zmizel a nikdo o něm již neslyšel.“¹²⁷

---

¹²⁶ Karlovarský kraj [online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/jak-pluh-z-rabstejna-zachranil-hrad/>> [cit. 2013-04-14].

¹²⁷ Karlovarský kraj [online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/tepla-klaster-premonstratu-stary-hroznatov-legenda-o-blahoslavenem-hroznatovi/>> [cit. 2013-04-14].

7 REGIONÁLNÍ PRVKY VE VÝUCE VLASTIVĚDY

Následující kapitola se věnuje praktické části, kdy uvádím několik variant, jak lze učivo o kraji a jeho historii začlenit do výuky. Kromě tradičních forem, tedy ukázkových vyučovacích hodin, se zaměřuji i na metody moderní, například projekt.

Všechny tyto náměty jsou zpracovány tak, aby posloužily případně i jiným učitelům. Jsou zde kromě návrhů hodin a exkurze připojeny i pracovní listy a jiné praktické materiály, které lze během daného učiva využít.

7.1 PŘÍKLAD ZAČLENĚNÍ REGIONÁLNÍCH PRVKŮ VE VÝUCE

V této podkapitole jsem vytvořila ukázkou hodin, v nichž zařazuji regionální učivo o Karlovarském kraji v rámci vlastivědy ve 4. a 5. ročníku. Hodiny jsou přizpůsobeny rozsahu učiva v jednotlivých ročnících a prolíná se v nich zeměpisná i dějepisná část vlastivědy.

Ročník: 5.

Téma: Města našeho kraje

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Učivo: Místo, kde žijeme - kraje ČR, poloha kraje na mapě, významná města

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Výchovně vzdělávací cíl:

Žák:

- poskládá mapu ČR
- pojmenuje svůj kraj
- vyznačí hranici kraje a pojmenuje důležitá města v něm
- kooperuje se svými spolužáky ve skupině

Naplňování klíčových kompetencí: Žák reaguje na otázky týkající se určení polohy kraje na mapě (kompetence k řešení problému); žák vyjadřuje své myšlenky a názory (kompetence komunikativní); žák spolupracuje ve skupině, toleruje názor spolužáka (kompetence sociální a personální).

Vyučovací metody: práce s textem a zdroji, kooperativní práce ve skupině

Organizační formy: skupinová práce, frontální výuka

Pomůcky: mapa krajů ČR (rozstříhaná do skupiny, vytištěná pro každého žáka), školní atlasy ČR, literatura (encyklopedie), počítač

Metodický postup:

1) Motivace - Poskládej!

Děti se rozdělí do 7 skupin podle obvyklých pravidel třídy (barevné lístečky). Každá skupina dostane obálku s rozstříhanou mapou České republiky na jednotlivé kraje. Karlovarský kraj je barevně vyznačen. Děti mají ve skupinách za úkol mapu poskládat, pojmenovat vyznačený kraj a napsat o něm obecné informace.

2) Práce s mapou - Zakresli a vyznač

Děti stále pracují ve skupinách. Po zhodnocení prvního úkolu, kdy děti poskládaly mapu, si společně shrneme informace, které o našem kraji víme (poloha, sousední kraje). Následně každý člen skupiny dostane svou mapu krajů ČR (viz příloha č. 1), do které bude s pomocí školního atlasu ČR zakreslovat a vyznačovat následující údaje dle mého zadání:

- 1) Barevně označ hranici Karlovarského kraje.
- 2) Vyznač na mapě bývalá okresní města. (Karlovy Vary, Sokolov, Cheb)
- 3) Společně s Karlovými Vary tvoří tzv. „Západočeský lázeňský trojúhelník“ ještě další dvě města, která to jsou? Vyznač je do mapy. (Mariánské Lázně a Františkovy Lázně)
- 4) V historickém vývoji kraje hrají důležitou roli ještě další dvě města proslulá především díky hradu, který v obou městech stojí. Města vyznač a pojmenuj. (Bečov nad Teplou a Loket)

Na mapě děti vyznačily celkem sedm důležitých měst (stejný počet jako je počet skupin). Každá skupina si vylosuje jedno město, s nímž bude dále pracovat.

3) Práce s dostupnými zdroji

Každá skupina má tedy jedno město, každý člen skupiny bude mít svůj úkol, kdy bude zjišťovat z dostupných zdrojů co nejvíce informací o dané oblasti. Vybrala jsem čtyři oblasti, jejich počet se dá měnit podle počtu žáků ve třídě.

1. Obecné informace - poloha, počet obyvatel, správa města, znak.
2. Stručná historie - vznik města, významné mezníky.
3. Významné památky - hrad, zámek, historické budovy a jejich charakteristika.
4. Osobnosti města a významné události - historické a současné osobnosti města (významní rodáci, spisovatelé,...), události konané městem (slavnosti).

4) Práce s informacemi - plakát

Konečným úkolem práce každé skupiny bude seznámit ostatní členy s výsledky svého bádání o dané oblasti a vytvoření plakátu daného města, který bude obsahovat všechny důležité zjištěné informace. Může být doplněn obrázky (vlastními ilustracemi).

5) Prezentace a zhodnocení

Každá skupina nakonec seznámí ostatní žáky třídy s městem, o kterém zjišťovali informace. Jako opora slouží vytvořené plakáty, které si ve třídě vystavíme.

Podobný typ hodiny jsem měla možnost vyzkoušet v rámci své praxe na ZŠ Jana Amose Komenského v Karlových Varech u 5. třídy. Tématem byl kraj Středočeský se zaměřením na hlavní město Praha. Děti práce velmi bavila a o nové poznatky obohatily nejen sebe, ale i mě.

Ročník: 4.

Téma: Karlovy Vary – naše město

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Učivo: Místo, kde žijeme - obec/město, v němž žiji, zeměpisné a historické pojmy, pověst

Časová dotace: 1 - 2 vyučovací hodiny

Výchovně vzdělávací cíl:

Žák:

- naslouchá výkladu učitele

- vymyslí na základě podobnosti vlastní pověst
- reaguje na učitelovy otázky a odpovídá na ně
- sestaví trasu vycházky
- respektuje názor ostatních a kooperuje ve skupině s ostatními

Naplnování klíčových kompetencí: Žák reaguje na otázky týkající se města a jeho částí (kompetence k řešení problému); žák vyjadřuje své myšlenky a názory (kompetence komunikativní); žák spolupracuje ve skupině, toleruje názor spolužáka (kompetence sociální a personální).

Vyučovací metody: práce s textem, kooperativní práce ve skupině, rozhovor

Organizační formy: skupinová práce, frontální výuka

Pomůcky: kniha pověstí, mapa ČR, turistický průvodce Karlových Varů

1) Motivace - Pověst o založení města Karlovy Vary (viz Kapitola 6.5)

Dětem přečtu pověst o založení města Karlem IV., z čehož si společně s dětmi odvodíme téma hodiny. Děti předem upozorním, aby pečlivě poslouchaly, protože s pověstí budeme dále pracovat. Pro lepší představivost dětí bych promítala pověst na plátno.

2) Práce s textem

V dalším úkolu budou děti pracovat s textem pověsti. Děti na otázky odpovídají každý samostatně písemnou formou. Kontrola pak proběhne hromadně s oporou o Power Pointovou prezentaci.

- 1) O čem vypráví pověst? (založení města)
- 2) Kdo podle pověsti město založil? (Karel IV.)
- 3) Co o tomto panovníkovi víte? Jaké jsou jeho další zásluhy? (Otec vlasti, stavby - Karlův most, Karlštejn, ...)
- 4) Jaké jsou znaky pověstí? (založeny na pravdivém příběhu, tradují se z generace na generaci)
- 5) Jaké další pověsti znáte? (Staré pověsti české, pověsti z kraje)

3) Tvorba příběhu

Děti na základě odposlechnuté pověsti zkusí vymyslet pověst vlastní, která se týká našeho kraje (místa, města, osobnosti). Pověst bude obsahovat min. 10 vět.

4) Rozhovor

V rozhovoru dětem pokládám otázky týkající se Karlových Varů, na které děti samostatně či s pomocí odpovídají.

1. Ukažte na mapě Karlovy Vary.
2. Čím je naše město proslulé? (lázně – prameny)
3. Dokážeš všechny prameny vyjmenovat? Pokud ne, vyhledej je na internetu. (Hadí, Sadový, Svoboda, Tržní, Skalní, Karla IV., Kníže Václav I a II, Libuše, Rusalka, Mlýnský, Zámecký horní a dolní, Vřídlo)
4. Do jaké výšky tryská náš nejznámější pramen Vřídlo? (až 12 metrů)
5. Jaký druh stavby skrývá prameny? (kolonáda)
6. Znáte názvy všech kolonád v Karlových Varech? (Sadová, Mlýnská, Tržní, Zámecká, Vřidelní)
7. Jaké další památky Karlových Varů znáte? (budovy, rozhledny)

5) Skupinová práce- Průvodce

Děti se rozdělí do skupin. Úkolem všech bude ve skupinách sestavit návrh procházky po Karlových Varech, která bude obsahovat alespoň 3 místa ve městě.

Žáky namotivuji větou: „Představte si, že za vámi do města přijede na návštěvu kamarád z jiného místa České republiky. Zahrajte si na turistické průvodce a proveďte ho po významných místech Karlových Varů.“

6) Tvorba vycházky

Z návrhů všech skupin vypíšeme místa, která děti zvolily. Ta, která se objevují nejčastěji (5 prvních), začleníme do realizace vycházky městem.

7.2 VLASTIVĚDNÁ VYCHÁZKA

Dalším příkladem využití regionální historie ve výuce je realizace vycházky. Ta sice klade velký důraz na učitelovu přípravu, avšak její efektivita je mnohonásobně vyšší než například u klasické frontální výuky.

K zvolení trasy vycházky lze využít i spolupráci žáků (viz kapitola 7.1). Cílem naší vycházky je lázeňské centrum a především kolonády s prameny. K vycházce jsem připravila pracovní list, který děti postupně s oporou mého výkladu (podle teoretické části kapitola 6) doplňují.

Téma: Kolonádami po stopách pramenů

Třída: 4.

Časová dotace: 3 – 4 vyučovací hodiny (dopoledne)

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák:

- dodržuje pravidla bezpečnosti stanovená učitelem
- všímá si věci kolem sebe
- pracuje s informacemi
- chová se ohleduplně ke svým spolužákům
- spolupracuje s učitelem a ostatními žáky

Vyučovací metody: výklad, rozhovor

Organizační forma: vycházka

Pomůcky: pracovní list (viz. Příloha č.2)

Trasa vycházky:

ZŠ - Sadová kolonáda – Mlýnská kolonáda – Tržní kolonáda – Zámecká kolonáda -
Vřídelní kolonáda - ZŠ

Učitel by se měl na vycházku předem připravit. Je důležité zajistit potřebné pomůcky, v tomto případě vytisknout pracovní listy. Úkoly na pracovním listě se týkají informací o kolonádách a pramenech. Nutné je vzít s sebou i lékárničku pro případ zranění některého z žáků.

Při plánování vycházky je nutno stanovit její cíle, kterým může být například poznávání památek kraje, jejich historie. Zásadní je rozsah vycházky, tedy počet stanovišť a doba trvání jednotlivých zastávek. Cestu lze zpříjemnit úkoly týkající se i jiného předmětu či jiné oblasti.

Vycházet se bude od školy, odkud se přesuneme do centra města. Po projití všech stanovišť, kdy děti průběžně vyplňují pracovní list, se vrátíme do školy, kde vycházku zhodnotíme.

Stanovišť s úkoly je celkem 5 – podle počtu kolonád. První zastávkou je Sadová kolonáda, kde mají děti podle výkladu určit autora této stavby. V pracovním listě mají možnosti, ze kterých mohou vybírat. Samozřejmě si všímají i ostatních věcí kolem sebe, neboť naše vycházka se týká i pramenů. Další otázka se týká autorů této kolonády. Jelikož se jedná o dvojici slavných architektů, najdeme v našem městě ještě několik staveb od těchto autorů. Úkolem dětí je alespoň nějaké stavby napsat. Náповědou může být, že některé z nich jsou slavné lázeňské domy.

Druhým stanovištěm je Mlýnská kolonáda – nejznámější kolonáda v Karlových Varech. Je zajímavá tím, že je podepřena sloupy a vypadá tak trochu jako chrám v Řecku, proto je úkolem dětí napsat, kolik sloupů kolonádu podpírá a jak dlouhá kolonáda je. Tyto informace jim sdělí ve svém výkladu, sloupy si však mohou děti spočítat samy. Při této zastávce soustředíme pozornost na pramen Kníže Václav, u kterého je úkolem dětí zapsat, k čemu se dříve využívala voda tohoto pramene. Během cesty mohou samozřejmě zájemci prameny ochutnat.

Třetí stanoviště je Tržní kolonáda, která se liší od ostatních tím, že je postavena ze dřeva. Úkolem dětí je tedy napsat název této stavby, který koluje mezi místními – dřevěná kolonáda. Uvnitř této kolonády je vyobrazena pověst o založení města, kterou mají žáci poznat a stručně napsat.

Čtvrté stanoviště je Zámecká kolonáda, ale jelikož část této kolonády je zastavěna Zámeckými lázněmi, s dětmi se pouze zastavíme v altánku, žádný úkol kromě závěrečného úkolu týkajícího se pramenů zde děti nedoplňují.

Poslední zastávkou je kolonáda Vřídelní. Tu si děti mohou projít a jejich úkolem je zjistit, v kolika podobách se zde Vřídlo nachází a jaké jsou teploty jednotlivých vývěrů. Pramen Vřídlo chrlí množství vody do velké výšky, děti mají zapsat, kolik litrů vydá pramen za minutu a do jaké výšky dosahuje vodotrysk.

Posledním úkolem je přiřadit ke kolonádám jednotlivé prameny, které v nich vyvěrají.

Zhodnocení vycházky

Téma: Kolonádami po stopách pramenů

Časová dotace: 1 vyučovací hodina

Vzdělávací a výchovné cíle:

Žák

- pracuje s informacemi
- kooperuje s ostatními žáky
- uvědomuje si hodnotu kulturního bohatství ve svém městě
- hodnotí svou práci i práci ostatních

Vyučovací metody: rozhovor, samostatná práce

Organizační formy: hromadná a individuální práce

Tato závěrečná část je modelovým příkladem pro učitele. Proběhnout by měla po každé činnosti, je nutno zkontrolovat pracovní listy, zhodnotit vycházku a vlastní práci žáků.

Nejprve by měl učitel provést kontrolu pracovních listů a to nejlépe frontálně například pomocí Power Pointové prezentace. Práce by neměla být známkována, vhodnější je použít slovní hodnocení.

Pro ověření znalostí žáků je vhodné zvolit nějakou činnost, ve které uplatní nejen získané vědomosti, ale projeví i své poznatky z vnímání okolí.

Pro tuto vycházku bych zvolila jako závěrečný úkol tvorbu plakátu (výkresu), kdy si každý žák zvolí nějaké téma obsažené ve vycházce (kolonáda, pramen, pověst) a tento námět přenesse pomocí ilustrace na papír. K obrázku pak připiše důležité informace, které získal. Jako opěrný text slouží žákům jejich vlastní vyplněné pracovní listy.

7.3 EXKURZE – CESTA HISTORIÍ ZÁMKU BEČOV

Příprava exkurze

Cílem exkurze pro žáky 5. třídy je zámek Bečov nad Teplou nacházející se v obci nedaleko Karlových Varů. Tuto památku bych zvolila nejen díky dobré dostupnosti, ale především z hlediska historické hodnoty pro kraj.

Zámek Bečov nabízí dva prohlídkové okruhy – zámecké interiéry a Relikviář sv. Maura. S dětmi bych absolvovala oba dva tyto okruhy, neboť zámek nabízí prohlídku relikviáře speciálně upravenou pro dětské návštěvníky. Tato variace prohlídky je zajímavá tím, že děti jsou s památkou seznámeny pomocí komiksu, který zjednodušeně podává příběh relikviáře.

Sama bych si nejprve zjistila všechny potřebné informace, i když na zámku provází průvodce, abych mohla dětem připravit pracovní listy, které by vyplnily následující den po exkurzi ve škole. Pracovní list se týká především relikviáře a pověsti spojené s hradním pánem. Pracovní list zahrnuje i ostatní předměty (český jazyk, matematika).

Jako dopravní prostředek bych zvolila vlak, který do Bečova nad Teplou jezdí.

Popis exkurze

Téma: Cesta historií zámku Bečov

Třída: 5.

Časová dotace: 5 vyučovacích hodin

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák:

- se seznámí s historií zámku Bečov
- prohlédne si interiéry zámku
- všimá si okolí
- dodržuje pravidla slušného chování
- dbá pokynů učitele

- chová se ohleduplně k ostatním

Organizační formy: exkurze

Vyučovací metody: výklad, pozorování

Žáky před odjezdem seznámím s pravidly bezpečnosti a slušného chování v dopravních prostředcích a během prohlídky zámku.

Žáci přijdou do školy jako na běžné vyučování, kdy se seznámí s pravidly bezpečnosti. Jako motivaci budu žákům vyprávět pověst, která se váže k bečovskému zámku – „Jak Pluh z Rabštejna zachránil hrad“ (viz. Kapitola

Tímto způsobem děti zjistí, že cílem naší exkurze je zámek v Bečově nad Teplou.

Ze školy se pak společně vydáme na vlakové nádraží, odkud vyrazíme na cestu vlakem v 8.58 (příjezd 9:32). Tento spoj jsem zvolila z důvodu otevření zámku od 10 hodin.

Předem domluvená prohlídka na zámku začne v 10 hodin, délka každého okruhu je přibližně 45 minut. Jako první si projdeme zámecké interiéry, po krátké pauze následuje prohlídka relikviáře. Děti si během výkladu průvodce mohou dělat poznámky, k dispozici jsou jim informační letáky zámku.

Po absolvování prohlídky a procházce po historickém centru města bychom se na zpáteční cestu vydali autobusem, který odjíždí ve 12:38 a dorazí na autobusové nádraží, kde by si děti buď vyzvedli rodiče, nebo bych je odvedla zpět do školy.

Hodnocení exkurze by probíhalo druhý den během jedné vyučovací hodiny pomocí vyplňování pracovních listů.

Hodnocení exkurze

Druhý den bychom s dětmi exkurzi zhodnotili. Dostali by předem připravené pracovní listy (viz příloha č. 3), které by každý samostatně vyplnil. Žáci mohou využívat poznámky a materiály, které byly na zámku k dispozici.

Další příklady exkurzí

Zámek Bečov určitě není jediným místem, které v našem kraji stojí za návštěvu. Dalo by se uskutečnit mnoho dalších exkurzí nejen na hrady a zámky kraje, ale i do měst či okolní přírody, kde je také mnoho míst k vidění.

Exkurzi bych také podnikla na hrad Loket, kde je největším lákadlem vězení s ukázkou útrpného práva, příklady mučicích nástrojů, které by děti určitě zaujaly.

7.4 EXKURZE – MĚSTO SKLA A LIKÉRU

I když je tato práce zaměřena především na historii kraje, nesmíme opomenout ani důležité podniky ve městě, jejichž historie je také bohatá a děti by měly poznat Karlovy Vary i z jiného pohledu než jen jako lázeňské město. Proto jsem zvolila exkurzi do Muzea Becherovky a do sklářských hutí sklárny Moser.

Příprava exkurze

Cílem exkurze, která by zabrala přibližně 4 vyučovací hodiny, je sklářská huť a muzeum sklárny Moser, která má v kraji dlouhou tradici. Druhým stanovištěm by bylo Muzeum Jan Becher, tedy výroba známého likéru, který je označován jako „třináctý pramen“, neboť se traduje, že stejně, jako horké prameny zde vyvěrající, má tento bylinný likér také léčivé účinky.

Jelikož je v obou případech zajištěn průvodce, není učitelova příprava ohledně znalostí daných produktů tolik důležitá. K této exkurzi bych pracovní list nepřipravila, protože se domnívám, že nejsou důležité ani tak vědomosti z tohoto odvětví, jako spíše zážitek, který si děti z exkurze odnesou.

Popis exkurze

Téma: Město skla a likéru

Třída: 5.

Časová dotace: 4 vyučovací hodiny

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák:

- pozná proces výroby skla
- zjišťuje nové poznatky o svém městě
- dodržuje pravidla slušného chování
- dbá pokynů učitele

- chová se ohleduplně k ostatním

Organizační formy: exkurze

Vyučovací metody: výklad, pozorování

Žáky opět předem seznámím s pravidly slušného chování a tématem naší exkurze. Jako první se vydáme do sklářské hutě Moser, která se nachází v části Karlových Varů – Dvory. Prohlédneme si sklářské muzeum, kde jsou vystaveny výrobky – skleněné vázy, servisy – které mapují vývoj sklářské výroby od vzniku podniku po současnost. Také se dozvíme, jaké významné osobnosti některé z cenných kousků vlastní.

Druhou část prohlídky tvoří exkurze sklářskou hutí, kdy mají žáci možnost vidět skláře přímo při práci. Je zde vidět přeměna sklářské hmoty v hotové výrobky, ukázka pomůcek, které skláři využívají. Během této prohlídky je umožněno fotografovat, takže si s žáky můžeme proces výroby skla zdokumentovat.

Po skončení prohlídky ve sklárnách se přesuneme do centra města, kde sídlí muzeum Jana Bechera. Než začne samostatná prohlídka, stručně žáky seznámím s historií toho likéru a s jeho zakladatelem.

V rámci prohlídky se dostaneme do stáčírny likéru, dozvíme se, že recept je tajemstvím a zná ho jen omezený počet osob, které jsou zavázány mlčenlivostí. Při této příležitosti si zahrajeme na výrobce a zkusíme sepsat recept tohoto likéru. Dále je v rámci prohlídky připravena historická exkurze, kdy se podíváme na vývoj výroby tohoto bylinného likéru. Promítání filmu o Becherovce je příjemnou tečkou na závěr. Po skončení se vrátíme do školy, kde si společně exkurzi zhodnotíme.

Hodnocení exkurze

Jako hodnocení exkurze bych zvolila pouze rozhovor či diskusi, kde by mě spíše než vědomosti zajímaly zážitky žáků. Přečetli bychom si recepty, které jsme sepsali, a zhodnotili bychom, na kterých ingrediencích jsme se shodli.

7.5 PROJEKT

Dalším příkladem začlenění regionální učiva je projekt. Jedná se o metodu poměrně novou, ale velmi účinnou. Podstatou projektu je, že děti pracují převážně samostatně, samy si vyhledávají informace a s těmi dále pracují.

„Rysy, které má projekt mít podle J. Coufalové:

- 1) Projekt vychází z potřeb (potřeba získávat nové zkušenosti, odpovědnosti za svou činnost, ...) a zájmů žáka.*
- 2) Projekt vychází z konkrétní a aktuální situace, která se neomezuje jen na prostředí školy.*
- 3) Projekt je interdisciplinární.*
- 4) Projekt je především podnikem žáka.*
- 5) Práce žáků v projektu přináší konkrétní produkt, tj. výstup, kterým se účastníci projektu prezentují.*
- 6) Projekt se zpravidla uskutečňuje ve skupině (ale může být i projekt individuální);*
- 7) Projekt umožňuje začlenění školy do života obce nebo širší veřejnosti.¹²⁸*

Téma: Za pověstmi kraje

Třída: 5.

Délka projektu: krátkodobý – jednodenní

Výchovně vzdělávací cíle:

Žák:

- vyjmenuje základní náležitosti pověsti
- pracuje s textem pomocí čtení s porozuměním
- vyhledává a třídí informace
- spolupracuje s ostatními členy týmu
- dodržuje stanovená pravidla práce

Klíčové kompetence: účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na vytváření pravidel práce v týmu, pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce (kompetence sociální a personální); samostatně řeší problémy, volí vhodné způsoby řešení (kompetence k řešení (kompetence k řešení problémů); vyhledává a třídí informace, na základě jejich pochopení je efektivně využívá v procesu učení (kompetence k učení).

---

¹²⁸ COUFALOVÁ, Jana. Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: Náměty pro učitele. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0, s. 11.

Organizační formy: frontální, skupinová, individuální

Projekt je naplánován na jedno vyučovací dopoledne. Žáci se rozdělí do 5 skupin podle zavedených pravidel třídy. Společně s učitelem si zopakují pravidla práce ve skupinách.

Každá skupina obdrží rozstříhaný text jedné z pověstí vážící se ke kraji (viz Příloha č. 4) – O založení Karlových Varů, Jak Pluh z Rabštejna zachránil hrad, Legenda o blahoslaveném Hroznatovi, Loket a zakletý purkrabí, Zámek Chyšě – Elixír mládí a věc Makropulos. Text ve skupině složí a vymyslí vlastní název pro tuto pověst.

Úkolem k pověsti je tuto pověst zdramatizovat. Každá skupina si během určeného času připraví dramatizaci textu, během které představí pověst ostatním, kteří nevědí, o jakou pověst se jedná. Přihlízející žáci hádají, o jaký příběh se jedná.

Následuje brainstorming a vytvoření pojmové mapy, kde společně s žáky sestavíme nejdůležitější znaky pověstí. Připomeneme si pověsti, které známe, aby měli žáci více názorných ukázek. Každá skupina si pak vylosuje jednu z památek kraje (zámek Chyšě, zámek Kynžvart, Chebský hrad, hrad Seeberg, zámek Mostov). Úkolem je z dostupných zdrojů (brožury, literatura, internet) vyhledat informace týkající se této památky, tyto informace utřídit a vytvořit z nich Power Pointovou prezentaci. Tyto informace poslouží k dalšímu úkolu.

Tím bude použít získané informace a využít je k tvorbě vlastní pověsti. Každá skupina vymyslí svou pověst vážící se k dané památce, kterou sepíše na připravený pergamen, a doplní je vhodným obrázkem (ilustrací).

Ke konci dne každá skupina představí pergamen s pověstí a ostatním skupinám pustí svou prezentaci, ve které jim danou památku představí. Následuje společné zhodnocení projektového dne, ve kterém každý žák pomocí záznamového archu (viz Příloha č. 5) zhodnotí práci svou i celého týmu.

8 ZÁVĚR

V diplomové práci jsem zpracovávala informace týkající se historie Karlovarského kraje. Pracovala jsem s různorodou literaturou a elektronickými zdroji, navštívila jsem infocentrum města Karlovy Vary, kde mi poskytli informační letáky k propagaci města. Většinu památek Karlových Varů jsem navštívila osobně.

Poznatky jsem zpracovala do jednoho celku, který může sloužit jako podklad k výuce tematického celku Místo, kde žijeme zařazeného do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v Rámcovém vzdělávacím programu. Kapitoly na sebe logicky navazují a obsahují stěžejní informace k nejdůležitějším místům kraje. Úvodní kapitoly jsou zaměřeny na výuku vlastivědy, její organizační formy a metody, které slouží k lepší orientaci v části praktické.

Praktická část je vyvozena z části teoretické a nabízí možnosti didaktického zpracování tohoto tématu. Vytvořila jsem dva příklady ukázkových hodin, které nastiňují možnosti zavedení tématu regionálního učiva. Vlastivědná vycházka a exkurze jsou jednou z možností realizace učiva mimo prostory školy.

Ráda bych, kdyby tato práce přinesla užitek nejen mně, ale i dalším učitelům v našem kraji, a posloužila jako užitečná inspirace pro realizaci jejich výuky.

9 SUMMARY

The obligatory education document Framework Educational Programme for basic education contains area Human and his world. This area is also pursues area Place where we live. This thesis deals with one way of implementing the curriculum of the local region.

This thesis allows teachers to take advantage of summary information on the implementation of the curriculum of the place where we live.

Teaching materials provide an inspiration and allow you to introduce the subject matter in an entertaining way. The thesis includes worksheets and suggestions walks and excursions related to the topic.

10 SEZNAM LITERATURY

1. BERAN, Jiří, a kol. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004. ISBN 80-239-3477-5.
2. BOHÁČ, Jaromír. *Zmizelé Čechy: Cheb*. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-899-7.
3. BÖHM, Jiří. *Karlovarský kraj v minulosti, aneb putování krajem proti proudu času*. Karlovy Vary: Vydavatelství karlovarských publikací B+B+B, 2009.
4. BURACHOVIČ, Stanislav. *Lexikon osobností Karlovarska*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovy Vary, 2009. ISBN 978-80-85018-69-1
5. COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: Náměty pro učitele*.
6. *Česká republika: Sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia*. 2. vydání. Praha: Kartografie Praha, 2008. ISBN 978-80-7393-041-7.
7. *Česká republika: Školní atlas pro základní školy a víceletá gymnázia*. 3. vyd. Praha: Kartografie Praha, 2013. ISBN 978-80-7393-275-6.
8. DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír; THOMA, Zdeněk. *Skvosty hradů*. 2. vydání. Praha: Knižní klub, 2007. ISBN 978-80-242-1831-1.
9. DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír; THOMA, Zdeněk. *Skvosty lázní*. Praha: Knižní klub. 2005. ISBN 80-242-1524-1.
10. DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír. *777 kostelů, klášterů, kaplí České republiky*. Praha: Kartografie Praha. 2002. ISBN 80-7011-708-7.
11. DAVID, Petr; SOUKUP, Vladimír. *Velká turistická encyklopedie: Karlovarský kraj*. Praha: Knižní klub, 2010. ISBN 978-80-242-2843-3.
12. HANYKOVÁ, Eva. *Karlovy Vary od A do Z*. Karlovy Vary: Lázeňské ediční sdružení, 2007.
13. KALHOUS, Zdeněk; OBST, Otto, a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
14. Kolektiv autorů. *Karlovy Vary : Město lázní a pramenů*. Karlovy Vary: Mirror Promotion, 2007.
15. Kolektiv autorů. *Karlovy Vary na přelomu tisíciletí*. Karlovy Vary: Magistrát města Karlovy Vary, 2001.
16. *Města a obce Karlovarského kraje*. Sokolov: Fornica Graphics, 2008. ISBN 978-80-87194-00-3.
17. PELANT, Jan. *Města a městečka Západočeského kraje*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1984. ISBN 44-426-84.
18. PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška; MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
19. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*. 2.vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
20. VAVRDOVÁ, Alena, PhD. *Kapitoly z didaktiky vlastivědy*. Olomouc. 2003. ISBN 80-244-0767-1.

21. ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4100-0. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0, s. 11.

Internetové zdroje

1. Františkovy Lázně [online]. Dostupné z URL: <<http://www.frantiskovylazne.cz/cs/historie-a-soucasnost/>> [cit. 2013-04-05].
2. Hotel zámek Mostov [online]. Dostupné z URL: <<http://www.mostov.cz/historie.php>> [cit. 2013-04-11].
3. Hrad Bečov [online]. Dostupné z URL: <<http://www.castlebecov.eu/proces-obnovy/historie-hradu-1/>> [cit. 2013-04-10].
4. Hrad Loket [online]. Dostupné z URL: <<http://www.hradloket.cz/?p=1>> [cit. 2013-04-11].
5. Hrad Seeberg [online]. Dostupné z URL: <<http://www.seeberg.cz/cs/hrad>> [cit. 2013-04-12].
6. Karlovarský kraj [online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/jak-pluh-z-rabstejna-zachranil-hrad/>> [cit. 2013-04-14].
7. Karlovarský kraj [online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/tepla-klaster-premonstratu-stary-hroznatov-legenda-o-blahoslavenem-hroznatovi/>> [cit. 2013-04-14].
8. Karlovarský kraj [online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/legenda-o-zalozeni-karlovy-varu/>> [cit. 2013-04-14].
9. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/kostel-sv-mari-magdaleny>> [cit. 2013-04-12].
10. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/mlynska-kolonada>> [cit. 2013-04-13].
11. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/vridelni-kolonada-a-vridlo>> [cit. 2013-04-13].
12. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/trzni-kolonada>> [cit. 2013-04-13].
13. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/alzbetiny-lazne-lazne-V>> [cit. 2013-04-13].
14. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/cisarske-lazne-lazne-I>> [cit. 2013-04-13].
15. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/grandhotel-pupp>> [cit. 2013-04-13].
16. Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://www.karlovy-vary.cz/cz/zamecka-kolonada>> [cit. 2013-04-13].

17. Klášter Teplá [online]. Dostupné z URL:
<http://www.klastertepla.cz/cz_index.html> [cit. 2013-04-12].
18. Lázně Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://lazne-karlovy-vary.webnode.cz/osobnosti-karlovych-varu/>> [cit. 2013-04-13].
19. Lázně Karlovy Vary [online]. Dostupné z URL: <<http://lazne-karlovy-vary.webnode.cz/osobnosti-karlovych-varu/>> [cit. 2013-04-13].
20. Lecyklopedia [online]. Dostupné z URL:
<<http://leccos.com/index.php/clanky/agricola-georgius>> [cit. 2013-04-13].
21. Mapa krajů ČR. Zdroj: <<http://www.zemepis.com/smkraje.php>> [it. 2013-04-17].
22. Mariánské Lázně [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.marianskelazne.cz/marianske-lazne/historie-mesta-marianske-lazne/jak-sel-cas-v-marianskych-laznich>> [cit. 2013-04-05].
23. Město Sokolov [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.sokolov.cz/scripts/detail.php?pgid=36>> [cit. 2013-04-01].
24. Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-sadova-kolonada/>> [cit. 2013-04-13].
25. Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-mlynska-kolonada/>> [cit. 2013-04-13].
26. Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-mlynska-kolonada/>> [cit. 2013-04-13].
27. Památky a příroda Karlovarska [online]. Dostupné z URL:
<<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-zamecka-kolonada/>> [cit.2013-04-13].
28. Příběh Chebského hradu [online]. Dostupné z URL: <<http://www.hrad-cheb.cz/cz/pribeh-chebskeho-hradu#title>> [cit. 2013-04-10].
29. Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [online]. Dostupné z URL:
<[http://www.zamek-becov.cz/informace-pro-navstevniky/prohlidkove-okruhy/](http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30561&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAAFvzloG1uIhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhqGCqCiYA__cLCiEgZGvxIGdg9_Fz__EMeCEgY2b38XZ89gIIVLxT HEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uEPNYw1yDolzPstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbm nPOhmArq34D8QIDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0F U-wj4ulgaVBQKiud1AFAOKk_sVfAQAA&vseuzemi=null&void=> [cit. 2013-03-23].
30. Státní hrad a zámek Bečov nad Teplou [online]. Dostupné z URL: <<a href=)> [cit. 2013-04-09].

31. Státní hrad a zámek Bečov nad Teplou [online]. Dostupné z URL: <
<http://www.zamek-becov.cz/informace-pro-navstevniky/prohlidkove-okruhy/>> [cit. 2013-04-09].
32. Turistický portál Karlovarského kraje [online]. Dostupné z URL:
<<http://cestovni.kr-karlovarsky.cz/cz/Stranky/default.aspx>> [cit. 2013-03-12].
33. Zámek a zámecký pivovar Chyšě [online]. Dostupné z URL: <
<http://www.chyse.com/zamek-historie.aspx>> [cit. 2013-04-10].
34. Zámek a zámecký pivovar Chyšě [online]. Dostupné z URL: <
<http://www.chyse.com/zamek-historie.aspx>> [cit. 2013-04-10].
35. Zámek Kynžvart [online]. Dostupné z URL: <
<http://www.kynzvalt.cz/cz/histo.html>> [cit. 2013-04-10].

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Mapa krajů

Příloha č. 2 Pracovní list k vlastivědné vycházce Kolonádami po stopách pramenů

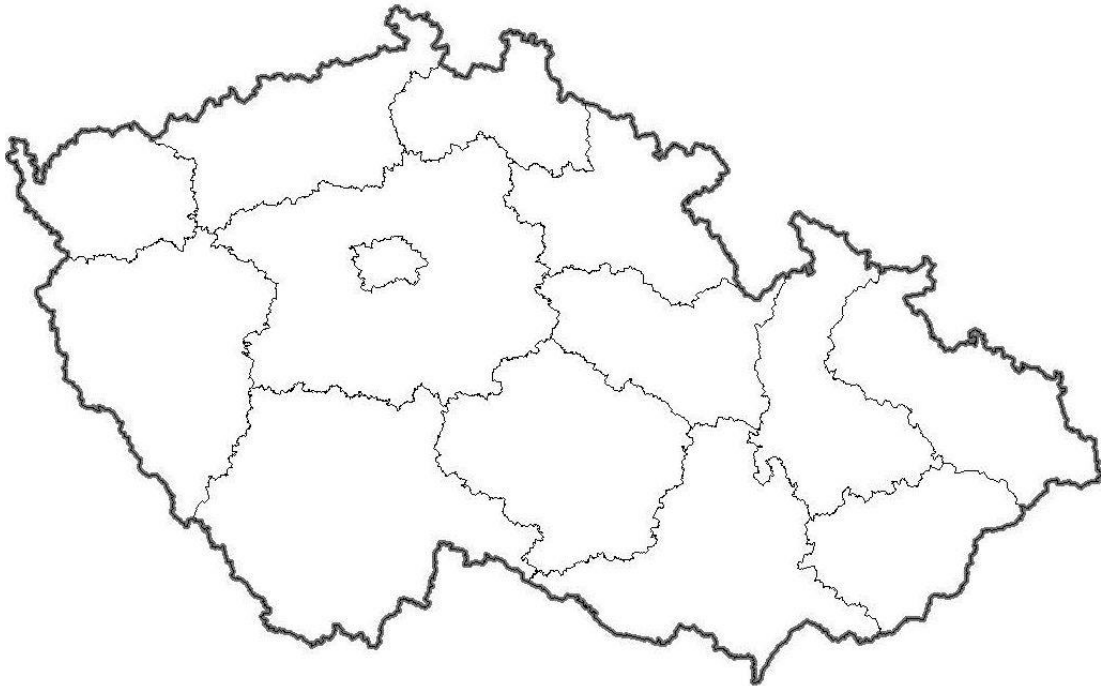
Příloha č. 3 Pracovní list k exkurzi Cesta historií zámku Bečov

Příloha č. 4 Rozstříhaná pověst

Příloha č. 5 Hodnotící arch k projektu

12 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 Mapa krajů

129

---

¹²⁹ Mapa krajů ČR. Zdroj: < <http://www.zemepis.com/smkraje.php>>[it. 2013-04-17].

Mlýnská kolonáda

Pramen Kníže Václav I a II

Pramen Karla IV.

131

Tržní kolonáda

Pramen Svoboda

Sadový pramen

Vřídlo

132

Zámecká kolonáda

Zámecký pramen horní a dolní

Pramen Libuše

Hadí pramen

133

Vřídelní kolonáda

Pramen Skalní

Pramen Rusalka

134

¹³¹ Mlýnská kolonáda. Zdroj: <http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/pronavstevniky/Lazenstvi/lazenstviaLazenskamista/PublishingImages/mlynska2_sm.all.jpg> [cit. 2013-04-18].

¹³² Tržní kolonáda. Zdroj: <http://www.tyden.cz/obrazek/201205/4fa37f415d0b3/crop-201043-karlovy-vary-kolonada_520x250.jpg> [cit. 2013-04-18].

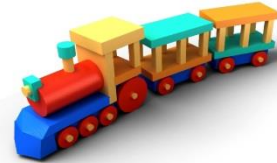
¹³³ Zámecká kolonáda. Zdroj: <<http://www.aneris.cz/images/kvary/kolonady/zamecka/tn/zamecka01.jpg>> [cit. 2013-04-18].

¹³⁴ Vřídelní kolonáda. Zdroj: <http://cestovani.kr-karlovarsky.cz/cz/pronavstevniky/Lazenstvi/lazenstviaLazenskamista/PublishingImages/vridelni2_sma.ll.jpg> [cit. 2013-04-18].

Příloha č. 3

Pracovní list k exkurzi- Cesta historií zámku Bečov

1. Jak dlouho trvala cesta vlakem z Karlových Varů do Bečova? Existují i jiné způsoby, jak se na zámek (do obce) dopravit?

2. Kolik prohlídkových okruhů jsme absolvovali a co jsme viděli?
3. V jakém století byl zámek postaven a v jakém stavebním stylu? Vyber si z nabídky:
15. století, gotický zámek
18. století, barokní zámek
20. století, renesanční zámek
4. Když víš, že hrad byl vybudován v roce 1349, jak je starý? Vypočítej.
5. Z následujících jmen zakroužkuj jména majitelů hradu Bečov.
Pluhové z Rabštejna   Puppové   Questenberkové
Mattoniové
6. Co je to relikviář a proč byl zhotoven?
7. Co je to atribut? Vyjmenuj alespoň tři svaté z našich dějin a ke každému napiš jeho atribut.
8. Napiš tři věci, které Tě během prohlídky města zaujaly nejvíce, a o každé z nich napiš tři věty, které tuto věc charakterizují.

Příloha č. 4 Rozstříhaná pověst

Po cestě však byla dvojice zajata loupeživým rytířem, který byl zapřísáhlým nepřítelem kláštera. Rytíř odvedl zajatce na svůj hrad Kinsberg u Chebu (dnes Starý Hrozňatov) a vymáhal za Hroznatu od kláštera vysoké výkupné.

„Hroznata pocházel z významného českého rodu, který měl v západních Čechách bohaté državy. Narodil se mrtvý. Jeho zoufalá matka v slzách tak prosila nebesa, aby dítě oživilo, až byla její vroucná prosba vyslyšena. Ještě dvakrát byl Hroznata v dětských letech zázračně zachráněn před smrtí. Z vděčnosti pak zasvětil svůj život Bohu a založil klášter v Teplé. Jednou byl Hroznata pověřen opatem, aby navštívil tepelské statky v Hroznětíně. Vybral si mezi mnichy spolčenika a vydal se na cestu.

Loupeživý rytíř byl den ode dne trudemyslnější, zcela jej opustila radost ze života. Nakonec beze stopy zmizel a nikdo o něm již neslyšel.“

Jeho spoluvězeň začal horečnatě pomýšlet na útěk. Jedné noci se žalářní kobka zaplnila jasným světlem a před vězněm stál v bílém rouchu Hroznata. Pokynul rukou a z vězně spadly okovy. Dveře žaláře se otevřely a mnich se mohl bez překážek vrátit do kláštera. Hroznatovo tělo pak bylo převezeno do Teplé a pohřbeno v klášterním kostele.

Tepelští mniši by byli tuto velkou částku shromáždili, Hroznata však nedovolil opatovi kláštera výkupné zaplatit. Loupeživý rytíř ho za to krutě trestal. Krutému mučení Hroznata 14. července 1217 podlehl.¹³⁵

---

¹³⁵Karlovarský kraj [online]. Dostupné z URL: <<http://karlovarsky-kraj.webnode.cz/news/tepla-klaster-premonstratu-stary-hroznotov-legenda-o-blahoslavenem-hroznotovi/>> [cit. 2013-04-18].

Příloha č. 5 Hodnotící arch projektu

			
Spolupracovali všichni ve skupině?			
Líbilo se Ti téma projektu?			
Dozvěděl ses něco nového?			